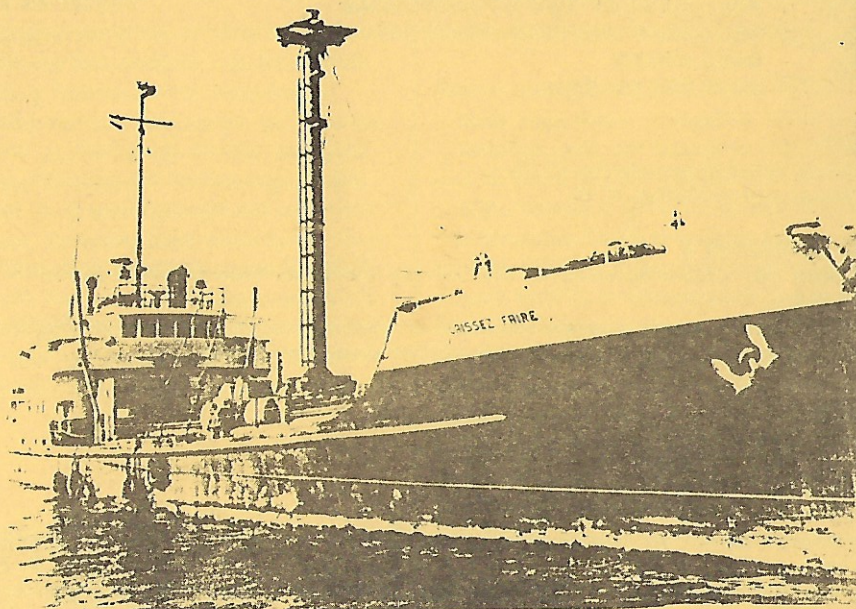

DE VIJF VAN DE LAISSEZ FAIRE DOOR HANS KNOT

**SWINGING RADIO ENGLAND
BRITAIN RADIO
RADIO DOLFIJN
RADIO 227
RADIO 355**

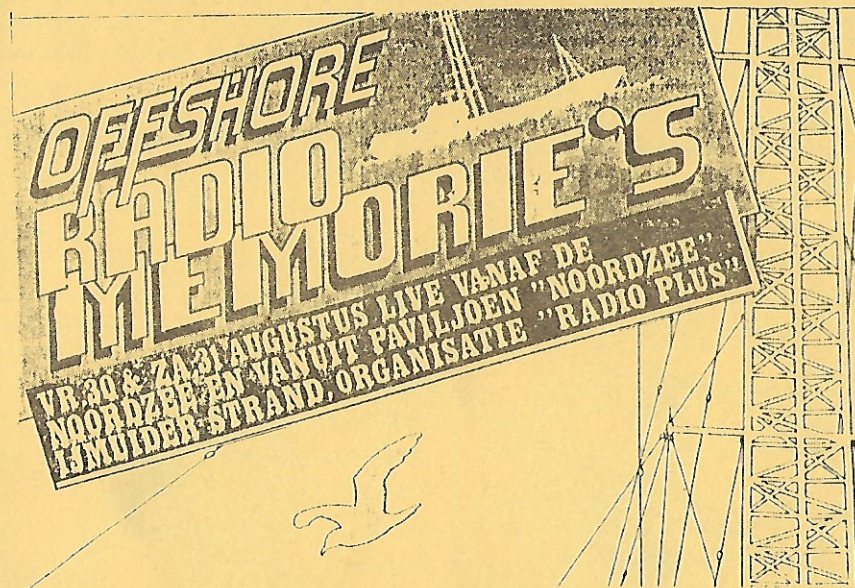
Reeds jaren is er gewerkt om het verhaal rond de stations, die actief zijn geweest, zoveel mogelijk compleet te krijgen. Eind vorig jaar gelukte het om, alsnog, een aantal belangrijke lieden, te interviewen. Het boek is leverbaar voor F 30,- en heeft een hogere prijs gezien a) de proto kosten hoger zijn en b) de produktiekosten voor dit boek hoger zijn en er veel meer reiskosten voor research dienden te worden gemaakt. Te bestellen bij Hans Knot, Postbus 102, 9700 AC Groningen middels Eurocheque, aangetekende brief, girooverschrijvingskaart waarbij i.p.v. het gironummer het woord Cheque dient te worden ingevuld.

FREEWAVE

Maandelijks Media Magazine

15 OKTOBER 1991 (13e JAARGANG)

NUMMER 214

Colofon

Exploitatie: Stichting Media Communicatie

Hoofredacteur: Hans Knot

Eindredacteur: Jos Leijgraaff

Layout en vormgeving: Arjen Gouka

Vaste medewerkers:

Jelle Boonstra, Paul Jan de Haan, Tom de Munck en Jac Zom (Nederland); René Burcksen en Jan Hendrik Kruidenier (VS); Paul S Hansen en Jelle Knot (Internationaal); Maria Depuydt (België); Alexander Wiese (Satelliet nieuws); Ingo Paternoster en Wilhelm Herbst (Duitsland); Gijs van den Heuvel (Caribisch gebied); Phil Champion (Engeland).

Verantwoordelijke uitgever Nederland:

Jos Leijgraaff, Postbus 1381, 3430 BJ Nieuwegein.

Ledenadministratie:

Freewave, Postbus 1381, 3430 BJ Nieuwegein.

Correspondentie adres:

Hans Knot, Postbus 102, 9700 AC Groningen.

Drukwerk:

Felix's Offset, O.Z. Achterburgwal 141, A'dam.

Lidmaatschap:

Per half jaar: Hfl 20,- Bfr 340 = 6 nrs.
Per jaar: Hfl 37,50 Bfr 637 = 12 nrs.

Transacties:

België: ASLK-rekening 001/0590423/60
t.n.v. Freewave, Postbus 65, B-2640 Mortsel.
Nederland: Postgiro 1361543
t.n.v. Freewave, Postbus 1381, 3430 BJ Nieuwegein.

Verzending:

Eventuele klachten inzake verzending, onregelmatige ontvangst en adreswijzigingen ten alle tijden richten aan:
Freewave, Postbus 1381, 3430 BJ Nieuwegein.

Advertentie tarieven:

Eénmalige plaatsing.
1/1 pagina: Hfl 150,- of Bfr 2250.
1/2 pagina: Hfl 75,- of Bfr 1125.
1/4 pagina: Hfl 40,- of Bfr 600.
Kleinere advertenties zijn niet mogelijk.

Elke auteur en adverteerder is verantwoordelijk voor zijn eigen publicatie.

Zonder schriftelijke toestemming van de redactie is gehele of gedeeltelijke overname van deze Freewave niet toegestaan.

Verlenging van je abonnement:

☐ Is je voorlaatste nummer. Je wordt verzocht binnen 1 week je abonnement te verlengen.

☐ Is je laatste nummer, indien je niet tijdig hebt verlengd. Wij zoeken je het alsnog met spoed te doen als je Freewave wilt blijven ontvangen.

Redactioneel

Voor u ligt een interessante Freewave. Er was veel nieuws en er zijn een aantal leuke artikelen zoals de serie over de Nannell, het meesterwerk van Phil Champion en de Amerikaanse overdenkingen van Jelle Boonstra. Verder is het nieuwe boek van Hans Knot uit. Zie hiervoor de achterzijde van het blad. Ook de Kleintjes Deel 2 is nog voorradig doch op zeer beperkte schaal. Een aardigheidje voor u, de lezer, vindt u ook in dit blad. Adverteren met 50 % korting.

Veel plezier bij het lezen van Freewave 214.

Jos

Inhoud

- Interview met Don Allen	03
- Zeezenders Nu	07
- Nieuws de wereld rond	15
- Amerikaanse overdenkingen	16
- Nannell deel 2	19
- Nieuw product van Amstrad	21
- Nieuws uit Amerika	22
- Radio 270 deel 4	24
- Satelliet nieuws	26
- Nieuws uit Skandinavie	26
- Nieuws uit Engeland	27
- Nederland Media Warland	28
- Nieuws uit België	30

Advertentie's vindt U op:

- Freewave Ledenservice	13
- Freewave Ledenservice	18
- RP Media te Sluis	23
- Stichting Media Communicatie	31
- H. Knot -De vijf van de Laissez Faire	32

DON ALLEN INTERVIEW

Zo'n 10 jaar geleden hebben we Don Allen benaderd met de vraag eens dieper in te gaan op zijn loopbaan, waarbij de nadruk zou worden gelegd op de activiteiten buiten zijn jaren op Radio Caroline. Tot nu toe zijn we niet aan publikatie toegekomen maar eindelijk kunnen we U zijn eigen verhaal laten lezen.

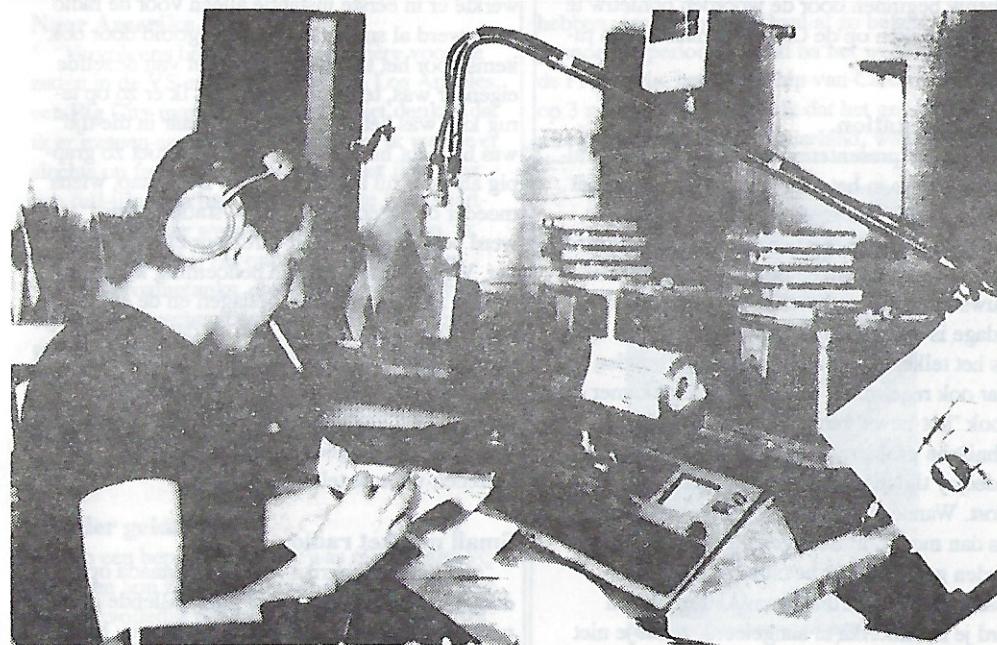
Eerst naar Canada.

We laten Don allereerst aan het woord omtrent zijn eerste radioervaring: "Ik moet teruggaan naar mijn prille jeugd, ik moet zo'n 8 jaar oud geweest zijn toen ik al betrekkelijk veel naar de radio luisterde en me zo voorstelde dat het radioleven een beroep zou zijn voor mensen uit de glamourwereld. Ik denk dan ook nu nog dat vele luisteraars een verkeerde impressie krij-

gen van het radiogebeuren hetgeen vooral komt omdat ze alleen de deejay of presentator op de radio horen die telkens maar weer erg vreugdevol overkomt. Toen ik dus nog jong was realiseerde ik me dan ook niet dat er veel meer bij zou komen kijken en het radiogebeuren toch niet dat wereldje was dat ik had verwacht."

Eerste job.

"Mijn eerste job kreeg ik voordat ik naar Amerika ging om een opleiding te volgen. Ik kreeg de kans de 'dog's body jobs' te gaan doen, hetgeen inhield dat ik de late nachtelijke uren in de zaterdagochtend mocht vullen gezien de dienstdoende deejay ook wel een privé leven wilde voor één nacht per week. Hij kon daarna vervolgens lekker lang uitslapen en op de zaterdagmid-

Don Allen in zijn element. Bron: Freewave Archief

dag nog eens de apparatuur gaan klaarzetten voor de 'lokatie' uitzending van de zondag. Daarnaast bood ik van alles aan bij de leiding van het station om toch maar op de één of andere manier betrokken te blijven. Uiteindelijk preees de programmaleider mij om mijn zeer goede radiostem maar hij voegde er meteen aan toe dat wanneer ik ooit succes wenste te krijgen ik zondermeer een goede opleiding in Amerika moest gaan volgen, welke raad ik dan ook met volle vreugde opvolgde."

Best moeilijk.

"Het leek voor de aanvang best allemaal gemakkelijk maar na enkele dagen wist ik dat het zeer moeilijk zou worden. Canada en Amerika liggen dan wel vlak bij elkaar maar het zijn twee totaal andere werelden. Bovendien is de uitspraak van het merendeel van de woorden in beide landen totaal anders. Na mijn training in Amerika was ik dan ook opgeleid voor de Amerikaanse manier van radiomaken en toen ik terugkwam in Canada kon ik eigenlijk helemaal opnieuw beginnen door de woorden opnieuw te leren uitspreken op de Canadese manier van radiomaken."

One-man station.

"Naast het presenteren had ik vooral veel training gekregen in het schrijven en lezen van het nieuws want bij de meeste kleine stations (je moet toch ergens beginnen) bestaat de radiostaf maar uit één persoon en moet je ook goed het nieuws kunnen voorbereiden en lezen. Heden-tendage is dit natuurlijk anders maar in die tijd was het telkens de platen in de gaten houden maar ook regelmatig kijken in de telexkamer of er ook 'hot-news' binnenkwam. Ook allerlei technische problemen moesten in die tijd door de deejay tijdens de avonduren zelf worden opgelost. Wanneer het echt niet meer op te lossen was dan mocht, in noodgevallen, de technicus worden gebeld zodat het station niet te lang 'dead-air' zou voortbrengen. Al deze zaken werd je in Amerika al aangeleerd, zodat je niet te snel in een stress-situatie terecht zou komen."

Teleurstelling.

"Achteraf gezien was ik toch wel teleurgesteld na mijn terugkeer in Canada want een heleboel zaken, die ik had geleerd in Amerika, kon ik in mijn geboorteland niet in de praktijk brengen. Toch kreeg ik uiteindelijk de kans een volledige baan te krijgen en wel bij een radiostation dat zich bevond in het uiterste noorden van Canada. Veel mensen denken dat het daar konstant ijskoud is. Ik trof het echt want gedurende de winter was het zondermeer echt aangenaam. Ik herinner mij de plaatsnaam niet meer zo snel maar het was een gehuchtje in de buurt van de Mannatova Suchation Border. Het was een heel klein leuk plaatsje dat was ontstaan door de handel in huiden door de indianen en later bekend werd onder de naam 'Flynn Flaun', een naam ontleend aan een stripfiguur."

Verkassen.

"Gedurende een zomer, een herfst en een winter bleef ik daar werken en besloot ik vervolgens te verkassen naar een station in Port Arthur. Ik werkte er in eerste instantie alleen voor de radio maar werd al snel in het diepe gegooid door ook items voor het televisiestation, dat van dezelfde eigenaar was, te gaan maken. Als ik er zo op terug kijk was het één grote grap maar in die tijd was het echt hard werken en beslist niet zo grappig als ik er nu aan terug denk. De knaap, wiens moeder de eigenaresse van de stations was, werd benoemd tot sport-direkteur en verslaggever. Vrijwel direct na zijn benoeming kwam hij op een zondag niet eens opdagen en de enige aanwezige in het station, die, op dat moment, niets te doen had, was Daffy Don. Er was een ijshockeywedstrijd waar een verslag van gemaakt moest worden en ik werd voor de leeuwen gegooid, hetgeen tevens mijn eerste optreden voor de televisie was."

Small market radio.

"Gelijk aan Amerika was en is Canada op radiogebied opgedeeld in drie verschillende groeperingen (markets). Als je een top deejay bent mag je voor een groot luisterpotentieel je kunnen ten gehore brengen, hetgeen betekent dat je

werkt voor de Big City market. Wanneer je voor een kleiner station met een middelmatig potentieel werkt heet dit 'medium market'. De derde mogelijkheid is de 'small market', hetgeen eigenlijk kan worden vergeleken met lokale radio. Radiomaken voor de lokale populatie. Uiteraard ben ik ook binnen de 'small market' begonnen want toen ik in Flynn Flaun werkte was dit station, CFAR, ook een klein station dat programma's maakte voor de lokale luisteraar. In 1959 verhuisde ik naar een 'middle market' station in Lake Head, vlakbij de grote rivieren."

Twee in één gebouw.

"Ook dit was zowel een radio- als televisiestation. Boven de radioafdeling en beneden de televisie. Het radiostation had een meer regionaal karakter en had dus ook meer luisteraars daar men een hoger vermogen mocht voeren. De televisie moest ook het regionale gebeuren belichten en in de uren dat men dit niet verzorgde werden de programma's van het CBSnetwork overgenomen."

Naar Amerika.

"Vervolgens besloot ik mijn carrière voort te zetten in de VS en kwam terecht in Los Angeles, een Big City market. Nu moet je niet denken dat ik er meteen aan de bak kwam want ik werkte er slechts op free-lance basis waarnaast ik tevens een full-time job had bij de grootste luchtvaartmaatschappij ter wereld, Douglas Aviation. Ik was betrokken bij het ontwikkelen en maken van de kerozinetanks, die later werden gebruikt bij de U2 gevechtsvliegtuigen. Deze werden zo geconstrueerd dat wanneer een tank leeg was de piloot slechts één schakelaar hoefde over te halen waardoor de lege tank kon worden gedropt en de toevoer vervolgens uit een andere tank kwam."

Zonder geld.

"Op een bepaald moment was mijn visum verlopen en kon ik niet langer in de VS aan de slag. Ik ging volledig platzak terug naar Canada. Dit keer besloot ik mijn geluk te beproeven in Vancouver maar daar bleken tientallen werkloze

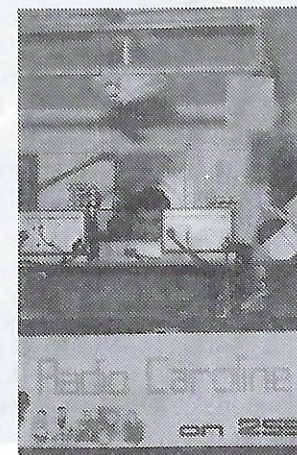
deejays rond te lopen. Vancouver is één van de warmere plaatsen in het land en uiteraard trekken zoveel mogelijk mensen naar dit deel van het land. Mijn ouders waren vanwege het aangename klimaat ook al naar de westkust verhuisd. Mijn moeder was inmiddels al erg oud maar vanwege het klimaat in een uitermate goede gezondheid."

Overleven.

"Toen ik dus niet direct een baan kreeg binnen de radioindustrie besloot ik allerlei andere baantjes aan te nemen om te kunnen overleven. Zo werkte ik in Mister Mike's Steakhouse, één van de bekendste van geheel Canada. Toch besloot ik weer van de kleine weekendbaantjes erbij te nemen bij enkele radiostations. Toen het me niet lukte om volledig aan de bak te komen besloot ik mijn geluk te beproeven in Engeland, waar de zeezenders zich inmiddels hadden aangemeld."

Niets over Caroline.

"Ik wil het dit keer nu eens niet over Caroline hebben, gezien mijn verhaal al zo bekend is aangaande die periode. Direct na het wegslepen van de Fredericia, het zendschip van Caroline North, op 3 maart 1968, besefte ik dat het gebeurd was met het station. Vanuit Nederland, waar we heen

Don Allen in de Caroline studio. Bron: Freewave Archief

waren gesleept, besloot ik direkt terug te gaan naar Engeland. Toen we nog bij het eiland Manx lagen was er al sprake van een commercieel station dat als Manx Radio geschiedenis zou gaan maken, het was lange tijd (tot oktober 1973) het enige commerciële station in het land."

Lange dagen.

"Toen ik daar werkte had ik al snel door dat het station een Carolineimage nodig had en ik maakte er dan ook zeer lange dagen. Meestal stond ik om acht in de morgen op en vertrok vrijwel direkt naar het station om er vaak niet eerder dan twee uur in de nacht weer weg te gaan. Het was echt een zeer lokaal gericht gebeuren dat op een conservatieve manier was opgezet. Ik besloot de leiding te bedelven met allerlei voorstellen. Zo stelde ik dat ze er meer glamour in moesten brengen zodat het station populairder gemaakt kon worden bij de luisteraars."

Nooit van gehoord.

"Eén van de voorstellen, die ik indiende, was het geven van de deejay's naam aan zijn programma. Hier hadden ze echt nog nooit van gehoord, laat staan van horizontale programmering. De programmamaker die de ochtendshow op donderdag presenteerde vulde rustig op de vrijdagmiddag drie andere uren. Er zat totaal geen binding in de programmering. Ze beseften maar niet dat ze het enige commerciële station in Engeland waren, na het verdwijnen van de eerste serie zeezenders. Ikzelf presenteerde de uren tussen negen en twaalf uur. Binnen een paar weken had ik het voor elkaar: alle programma's kregen de namen van de deejays en de presentatoren werden inderdaad echte deejays."

Oude luisteraars terug.

"Gevolg was ook dat mijn oude luisteraars van Caroline North meer en meer naar het station begonnen te luisteren hetgeen ook duidelijk uit de luisterpost naar voren kwam. Manx Radio zond toen nog uit op laagvermogen en luisteraars in b.v. Blackpool bouwden hun eigen raamantennes om ons beter te kunnen ontvan-

gen en Manx Radio werd echt een trendsetter op het gebied van de legale commerciële radio in Groot Brittannië."

Mebo II.

"Begin 1970 hoorde ik, via het geruchtencircuit, over de plannen om een kleurrijk schip op de Noordzee neer te leggen, hetgeen gebeurde met Radio Northsea International. In de kranten stond medio 1970 veel te lezen omtrent de jamming door de Britse autoriteiten. Op de één of andere manier trok dit schip mijn belangstelling en op een bepaald moment werd ik door de Zwitserse eigenaren benaderd om voor het station te komen werken. Geloof het of niet maar ze stuurden een privé-vliegtuig naar het eiland Manx om mij op te halen."

Als regen.

"Geld kwam als regen uit de lucht voor Meister en Bollier en ik werd in die periode ook erg goed betaald en bovendien werd ik verder ook goed verzorgd. Men kon maar niet begrijpen dat ik al zoveel ervaring had opgedaan binnen de radio-industrie. Ik heb er dan ook twee heerlijke jaren doorgebracht en tijdens mijn verblijf op de Mebo II werd ik benaderd door BBC Radio Merseyside, waar ik al eerder een aantal programma's had gemaakt, met de vraag of ik een countryshow voor hen wilde presenteren. Ik besloot dit op free-lance basis te doen en telkens als ik van boord ging nam ik een fiks aantal programma's voor hen op. Dit ging door tot medio 1976. Tegelijkertijd was ik dus een piratendeejay en in dienst van de Britse overheid."

Geen verdere details.

"Na mijn periode bij RNI heb ik nog bij verschillende stations gewerkt en nog steeds doe ik mijn countryshow in Ierland. Toch wil ik nog een andere leuke bijkomstigheid uit mijn loopbaan belichten en wel de Country Music Festivals. Country was geliefd bij een klein deel van de Britse luisteraars en het was een grote gok om deze festivals te organiseren. De eerste werd in het Wembley stadion gehouden en trok nog

niet zoveel bezoekers. De derde, in 1975, was een kassucces. Mede door het goede optreden van de 'Cash family' tijdens het tweede festival kwamen duizenden op de Countrysterren af."

Toevallig erin gerold.

"Ik dien niet het succes van het countryprogramma, zoals eerst gebracht op Caroline North, aan mijzelf toe te schrijven. Het was Jim Murphy die op dit station met het idee kwam en toen hij besloot zijn loopbaan voort te zetten in de VS nam ik het programma, dat later een groot succes zou worden, van hem over. In eerste instantie dachten veel luisteraars, bij het aanhoren van het programma, op een verkeerde frequentie te hebben afgestemd, maar weldra begon men de show meer en meer te waarderen. Hedentendage is ook voor de country muziek in Engeland, Ierland en de rest van Europa een redelijk grote afname, getuige de verkoopcijfers."

Geen job vanwege stempel.

"De country muziek gaf me een bepaalde stempel, hetgeen me een baan kostte bij Radio Luxemburg, want wat ik nog niet verteld heb is dat ik, voordat ik bij Manx solliciteerde, bij '208' aan het werk probeerde te komen. Ondanks het feit dat ik bij Caroline drie jaar lang popprogramma's had gepresenteerd had ik toch al het stempel 'country deejay' gekregen hetgeen de programmaleider van Luxemburg deed beseffen dat ik geen verstand van andere muziek had. Al met al zijn de jaren in Europa erg leuk geweest om op terug te kijken en ik hoop dat de lezers van Freewave in de toekomst ook nog mogen genieten van Country muziek." □

ZEEZENDERS NU

Toch actie tegen Nederlandse overheid.

ma 12 AUGUSTUS: De Carolineorganisatie blijkt eindelijk wakker geschud te zijn. Bijna twee jaar geleden vond de overval plaats op de Ross Revenge, uitgevoerd door Britse en Nederlandse autoriteiten, waarbij het merendeel van het studio- en zendgedeelte van het schip werd meegenomen. Na inbeslagname vond het een plaats in een opslagruimte van de domeinen in Scheveningen.

Men wil de spullen terug.

Uit een brief, vandaag, di 13 AUGUSTUS, binnengekomen op ons redactieadres, blijkt dat de Carolineorganisatie ons vraagt te bemiddelen bij het zoeken naar juridische adviseurs en te-

Werk zat straks voor de overheid om dit weer in de originele staat te brengen. Bron: Freewave Archief

vens te onderzoeken of de goederen terug kunnen worden geeist. Inmiddels hebben we de organisatie de benodigde adressen van adviseurs en het Ministerie van Justitie toegestuurd en houden we jullie op de hoogte van eventuele ontwikkelingen. Wel hebben we in een brief aan de organisatie gesteld dat het beter is nieuwe apparatuur te kopen gezien hetgeen in het verleden met de Paradijsorganisatie is gebeurd: vele kosten en een jarenlange procedure om de in beslag genomen apparatuur terug te krijgen, te kostbaar zou worden.

Alweer die legendarische dag.

wo 14 AUGUSTUS: 24 jaar geleden is het vandaag dat de MOA van kracht werd in Engeland, hetgeen het moeilijk maakte een zeezender vanuit Engeland te runnen. Vandaag maar weer eens een oude video uit de kast gehaald om herinneringen aan toen op te halen, maar de dag kreeg ook nog een ander bijzonder kleurtje.

Leuk telefoontje.

In de middaguren werd ik gebeld door Peter van den Berg van de Volkskrant die mede namens Peter Verschoor van de redactie van het NOS Journaal mij herinnerde aan deze legendarische dag. Nu hebben Peter en ik het wel vaker over de heerlijke periode van Radio London maar deze keer was het heel speciaal. Hij vertelde mij dat het 'Big L Genootschap' door een aantal journalisten was opgericht met als doel een aantal specialisten te verenigen binnen dit Genootschap. Volgend jaar, als het 25 jaar geleden is dat Radio London uit de ether verdween, zal er een bijeenkomst zijn van deze specialisten.

Tien vragen.

De specialisten kunnen lid worden van de club indien men tien, toch wel moeilijke vragen, correct beantwoord. Nu ga ik natuurlijk niet alle vragen aan U bekend maken, hetgeen ik liever aan het Genootschap over laat. Toch kan ik stellen dat ik als één van de eerste leden van het Genootschap ben toegelaten nadat ik de serie vragen correct had beantwoord. Een leuk initia-

tief mede gezien de leden in een later stadium hun verworven kennis inzake Big L kunnen gaan uitwisselen. Eén van de eerste dingen die ikzelf, in samenwerking met Jos Leijgraaff, zal gaan ontwikkelen, is het uitbrengen van een speciale, superdikke, Freewavespecial die de historie zal ingaan als 'Big L File, Volume I.' Meer hierover later in Uw blad.

Licentie voor Ian Anderson.

di 20 AUGUSTUS: Na jarenlang illegaal uitzenden heeft Ian Anderson, voormalig deejay van ondermeer RNI en Caroline, een licentie gekregen voor het mogen verzorgen van radioprogramma's op de Shetland Islands.

Hoop of valse hoop?

za 24 AUGUSTUS vernamen we van de Carolineorganisatie dat men nog steeds hoopt op een licentie en een vlag van een bepaald land, zodat men ongestoord vanuit internationale wateren zal kunnen gaan uitzenden. Inmiddels vernemen we uit andere bron dat er toch weer activiteiten aan boord van de Ross worden ondernomen om het schip totaal zendklaar te maken.

Steve Conway aan boord.

ma 26 AUGUSTUS vernemen we dat Steve Conway met zijn vriendin de jaarlijkse zomervakantie doorbrengt aan boord van de Ross, het nieuwste vijfsterren hotel in de Theemsmond.

Boeken bijna gereed.

di 27 AUGUSTUS wordt er hard gewerkt aan de voltooiing van de fotopagina's voor het nieuwe boek van Hans Knot. Na vele jaren van research, waarbij het heel moeilijk was om bepaalde mensen uit de toenmalige organisatie achter de Laissez Faire te bereiken, werd het vorig najaar alsnog mogelijk bepaalde interviews af te nemen waardoor in het nieuwe boek, 'DE VIJF VAN THE LAISSEZ FAIRE' een zo goed mogelijk beeld wordt gegeven van de historie achter Swinging Radio England, Britain Radio, Radio Dolfijn, Radio 227 en Radio 355. Ook dit keer is het boek rijk gelardeerd met vele unieke foto's en archiefstukken. De prijs is dit

keer iets hoger dan de eerder gepubliceerde boeken, n.l. 30 gulden. Reden hiervan is dat de portkosten omhoog zijn gegaan en de hogere produktiekosten. Vooral de hogere reiskosten voor het afnemen van de interviews spelen hierbij een rol. Hoe te bestellen? Zie de advertentie elders in deze Freewave.

Tweede boek.

Dat is een boek dat geschreven wordt door Peter Moore van de Carolineorganisatie waarin hij het verhaal vertelt vanaf de mastbreuk in 1987 tot en met de onderhandelingen met de Broadcasting Authority. Voorlopig is het boek nog in concept maar hij hoopt het zeker spoedig uit te brengen. We houden je op de hoogte.

Olie aan boord.

Wo 28 AUGUSTUS vernemen we dat er onlangs een grote voorraad, er wordt gesproken over 100 ton, olie aan boord is gekomen, hetgeen voor een schip, dat een radiostation huisvest, al snel genoeg is voor een periode van een half jaar.

Vlag zou er ook zijn.

Peter Chicago vertelt dat men rond zou zijn met een registratie voor het schip en dat nu nog gesproken wordt over de randvoorwaarden voor het krijgen van een licentie. Aangenomen moet worden dat men reclame moet gaan maken voor toeristische vakantiehuizen naar het betreffende land. In Engeland wordt zelfs het gerucht verspreid als zou Panama weer een vlag ter beschikking hebben gesteld. Wat betreft de gebrachte voorraad olie ontkent Peter dat er getenderd is.

Spannende tijd.

Zelf vonden we het al een tijd stil rond de Ross en do 29 AUGUSTUS horen we dat nu ook Mike Watts aan boord zit en uiteraard aan de zenders sleutelt. Een teken dat er misschien nu toch iets staat te gebeuren met Radio Caroline. We blijven echter zeggen dat we eerst iets moeten horen voordat we iets geloven van alle geruchten.

Leuke happening.

vr 30 AUGUSTUS vertrok ik vroeg in de morgen vanuit Groningen om op uitnodiging van Radio Plus uit IJmuiden deel te nemen aan de speciale dagen onder de titel Offshore Radio Memories. De eerste dag kon ik bijwonen. Aangekomen bij het Noordzeepaviljoen op het strand werd me verteld dat ik vanuit de cemenhaven aan boord kon gaan van de MV Dolfijn, die op dat moment nog enkele honderden meters buiten het strand lag verankerd.

Met een speedboot.

Na een 20 minuten te hebben gelopen naar de bewuste haven werd ik met behulp van een speedboot naar de Dolfijn gebracht alwaar een groot aantal medewerkers van Radio Plus reeds aan boord was. De dag werd gepresenteerd door voormalige zeezenderdeejays, die deels bij Radio Plus actief zijn. Van 6-9 in de ochtend Dick de Graaf (ex Radio Noordzee), 9-12 Joost Verhoeven (ex Radio Noordzee) 12-14 Erik Beekman (ex Radio 819) en hij had als gast Piet Treffers die over zijn SMC activiteiten vertelde en vele oude fragmenten terughaalde uit zijn archief 14-16 Arie Swets en Hans Knot die vele herinneringen en anecdoten ophaalden uit het rijke zeezenderverleden. 16-18 was het tenslotte tijd voor 'Driemaster oude stijl' met Dick de Graaf.

Ouderwets.

Gezien enkele van de paviljoenbeheerders last bleken te hebben van het geluid vanaf het 'zend-schip' (aan dek stonden geluidsboxen) moest het schip tijdens ons programma van ankerpositie veranderen en ging het iets verder uit de kust

voor anker. Toen lagen we op een positie waar we net in de stroming van de grote vaart op de monding bij IJmuiden kwamen. Gevolg was dat de boot af en toe behoorlijk tekeer ging. Het was dus net echt. Al met al een zeer goed initiatief van de medewerkers van Radio Plus.

Kijkers aan boord.

Of misschien beter gezegd luisteraars want deze mochten voor een tientje aan boord, waar bij men automatisch donateur werd van de omroep. Naast deze ontmoette ik nog een aantal andere mensen, die interessant genoeg zijn om even te noemen. Eén van hen was Koos van Laar. Hij is ondermeer bekend van het wegslepen van de Mi Amigo van een zandbank voor de Britse kust in 1975, een actie waarvoor hij door de Nederlandse overheid werd bedankt met een voorwaardelijke straf. Ook sleepte hij destijds het schip van de Condororganisatie naar Cuxhaven waar het werd omgebouwd tot zendschip van Radio Atlantis. Een ander aanwezige IJmuidenaar vertelde me in geuren en kleuren hoe het leven aan boord van Capital Radio was, waarbij vooral het aanwezig zijn van 8 vrouwen en slechts 2 mannen niet onvermeld dient te worden. Later hier misschien wel eens meer over.

Tweede dag.

Za 31 AUGUSTUS op zich natuurlijk een zeer trieste dag. Radio Plus had inmiddels het zendschip vervangen voor een lokatieuitzending vanaf het strandpaviljoen en deze dag waren ondermeer Ad Roberts, Mirjam Verhoef, Walter Simons, Arie Swets en Marc Jacobs aanwezig om aan het programma mee te doen. Ook toen kwamen weer vele nieuwe luisteraars een kijkje nemen in de keuken van Radio Plus.

Laatste uur.

Het lag in de bedoeling zowel het laatste uur van Veronica uit 1974 als dat van RNI uit te zenden. Veronica was aan de beurt tussen 5 en 6 maar daarna volgde niet het laatste uur van RNI. In plaats daarvan volgde een interview met Marc Jacobs. Pas na 7 uur werd een half uur durende samenvatting gebracht van RNI's laatste

uur.

Nostalgische bui.

Er waren natuurlijk heel wat mensen in een nostalgische bui en één van de belangrijkste was wel Paul de Haan. Paul, die een deel van zijn hart bij Veronica heeft liggen (tenminste het bootgebeuren) en er zelfs een eigen programma presenteerde, besloot deze dag te bellen met Bull Verwey. Ome Bull, reeds 82 jaar maar nog steeds goed gezond, haalde met Paul vele herinneringen op.

Enkele nieuwtjes.

Samen met Bull werden herinneringen opgehaald waarbij toch nog een fiks aantal nieuwtjes naar voren kwamen. Zo vertelde Bull dat Verolme, de bouwer van het REMeiland, ver voordat dit eiland werd gebouwd, reeds aan de directie van Veronica had voorgesteld een dergelijk eiland te bouwen voor Veronica. Toen reeds zag

RADIO VERONICA

102 m. „Het station waar muziek in zit“

VERONICA viert zijn tiende verjaardag.

Arie Swets(L) en Herbert Vasser(R) tijdens de Offshore Radio Memorie's happening.
Bron: Freewave Archief

Erik Beekman (ex Radio 819) was ook van de party.
Bron: Freewave Archief

Veronica in dat men in de problemen zou komen met de wet op het continentale plat en ging men niet in zee met Verolme. Ook wilde de laatste de Borkum Riff op open zee in een drijvend dok herstellen waardoor vervanging door de Norderney in 1965 niet noodzakelijk was geweest.

Neuteboom.

Opsporingsambtenaar van de toenmalige RCD, Neuteboom, kwam ook ter sprake. Nadat het Veronicaschip in 1975 de haven werd ingesleept zijn de zenders van boord gehaald en tijdelijk gestald op de boerderij van Verwey in Loosdrecht. Pas later werd de apparatuur verkocht, deels aan Mebo Ltd. Verwey vertelde Paul dat Neuteboom iedere maand de boerderij kwam bezoeken om te zien of de zenders niet gebruikt waren. Vaak ging hij, na urenlange gezellig babbelen, aangeschoten weer weg.

Nog steeds goede kontakten.

Bull krijgt nog vaak bezoek van oude medewerkers en de meest geziene gast is José van Groningen, de voormalige zendertechnicus. Kapitein Arie de Ruyter, zo vertelde Bull, is helaas een tijdje geleden komen te overlijden.

Vooruitziende blik.

Op het einde van het gesprek stelde Paul dat Verwey tezamen met Britt Wadner wel een erg vooruitziende blik in 1965 had gehad toen men op een perskonferentie had gesteld dat de toekomst voor de radio op de satelliet zou zijn. Bull herinnerde zich dit nog zeer goed. Paul heeft met Verwey afgesproken binnenkort een middag bij hem op bezoek te gaan om nog veel meer herinneringen op te halen, waarvan t.z.t. uitgebreid verslag in Freewave.

Lijkt allemaal tegelijk te komen.

Ook kreeg Hans telefoon en wel van een Australiër, die zijn laatste dag als freelancer bij Radio Nederland Wereldomroep doorbracht. Voordat hij weer bij ABC in zijn eigen land aan het werk gaat is hij nog een paar weken in Nederland en op zijn verlanglijstje stond een gesprek met Hans. Erg aangenaam werd dit

gesprek toen bleek dat het ging om Jules Retrot die in de mid 70'er jaren aan boord van de Voice of Peace heeft gewerkt en in 1977, samen met Robin Banks, op de Mebo II werkte voor Ghadafi van de PLO. In de toekomst dus meer over dit project.

De apparatuur.

Vele van onze lezers hebben hun waardering uitgesproken voor de vele, niet eerder geplaatste, oude herinneringen aan de zeezenders. Twee vroegen zich af of het niet mogelijk was iets te vertellen omtrent de apparatuur die in het verleden werd gebruikt aan boord van de zendschepen en in de studio's aan land. Waarschijnlijk hebben we ongewild daar nooit aandacht aan geschonken in het verleden en kunnen we daar helaas ook niet over schrijven. Misschien dat we in de toekomst een technicus tegen het lijf lopen die er iets over wil vertellen. In één van de komende Freewaves in ieder geval een interview met een aantal voormalige bemanningsleden van de MV Fredericia in de periode 1964-1966 met daarbij een aantal foto's die de bemanningszijde van het Carolinegebeuren tonen.

Locatel.

In de nachtelijke uren van zondagmorgen 1 SEPTEMBER was via Locatel in Den Haag een discussieprogramma te horen waarbij vele mensen te gast, waaronder Ron West, Herbert Visser (die ook afgelopen vrijdag het nieuws las op Radio Plus), Walter Simons, Fred Bolland en Rob Olthoff. Leuke verhalen en minder leuke verhalen passeerden de revue. Via de telefoon werd ondermeer gesproken met Peter Philips en Peter Chicago. Algehele conclusie was dat het zeezendergebeuren iets uit het verleden is. Peter Chicago meldde nogmaals dat er geen olie aan boord is gekomen. Als er inderdaad wel olie aan boord is moet aangenomen worden dat men dit liever niet in grote kring bekend wil hebben.

Andy Who?

ma 2 SEPTEMBER: In de postbus ondermeer een fotokopie van een pagina uit het nieuwste nummer van Shortwave Magazine, waarin vele

nieuwtjes over het piratengebeuren. Dit driemaandelijks blad heeft Andy Cadier ingehuurd voor het schrijven van deze rubriek. Andy is beter bekend als Martin Kayne die bij vele zeezenders werkte waaronder Radio Essex, Caroline, Radio 355 en RNI.

Nog een boek.

wo 4 SEPTEMBER: een toegestuurd artikel uit de Sunday Times leert ons dat Screaming Lord Sutch, bekend van de Monster Raving Loony Party, met een boek bezig is over zijn leven. Zal erg interessant worden als hij ook het hoofdstuk Sutch/City gaat schrijven.

Leen Vingerling.

ma 9 SEPTEMBER: Vernemen we dat de voormalige tenderbaas van ondermeer Monique en Caroline een eigen programma presenteert op de WOS, een lokaal station in het Westland. Leen was eerder als Jan Olienoot te beluisteren op Radio Delmare terwijl hij ook een aantal programma's presenteerde op de Engelstalige service van Caroline onder de naam Leen de Winter.

Quality FM.

do 12 SEPTEMBER hoorden we dat via het nieuwe satellietstation, Quality FM, dat voornamelijk MOR uitzendt, ondermeer Keith Lewis (voorheen Caroline) actief is. Een andere oude zeezenderpresentator is er echt op zijn plaats en dan doelen we op ex Radio 390 deejay Edward Cole.

Telefoonnummers.

Langzamerhand komen er steeds meer telefoonnummers inzake Radio Caroline. Op deze pagina staan een paar advertenties afgedrukt die wekelijks in diverse Britse dagbladen zijn terug te vinden.

Paardenrace.

za 14 SEPTEMBER: Uit Engeland krijgen we het bericht dat onlangs een racepaard onder de naam Radio Caroline regelmatig meeliep in wedstrijden in Schotland. Ondermeer won het recentelijk een race in Edingburgh. Caroline is altijd een winnaar geweest.

FREEWAVE LEDENSERVICE

FW 8: Terug naar de stations uit de jaren 60. Drie uur radio vanaf het REM-eiland onder de naam RADIO NOORDZEE. Verder een uur RADIO ANTWERPEN vanaf de Uilenspiegel en 2 uur RADIO ATLANTA vanaf de Mi Amigo. 6 uur Fl. 35,-

FW 9: Radio North Sea International op de laatste dag van 1971. Tussen 19.00 uur en 01.00 uur presenteerden de deejays aan boord fantastische programma's. Te beluisteren zijn Brain McKenzie, Paul May, Rob Eden en Leo vd Goot. 6 uur Fl 35,-

FW 10: Voice of Peace met Kenny Page en Neil Armstrong op 5 december 1987, Kenny Page, John McDonald, Martin Murphy, Brendan Mee en Johnny Johnson uit de periode eind oktober/begin november 1988. 6 uur Fl 35,-

Bestellen via Postgiro 1361543
tnv Freewave Media Magazine
te Nieuwegein.

Frequentiewijziging.

Even terugkomen op Radio New York International en het Caroline programma. Sinds enkele weken zendt men op een nieuwe frequentie uit en wel de 7435 kHz. Al Weiner is erg tevreden over de vele reacties die men uit Europa op de programma's ontvangt.

Sky radio.

Now Radio meldde in haar laatste editie dat men had gehoord van de directeuren van het Sky-network dat wanneer de 'pot-head-pixies' wat medewerking wilden verlenen het zondermeer mogelijk zou zijn dat er een toekomst zou zijn voor Radio Caroline op de satelliet. De boot zou dan ergens in de Theems moeten worden verankerd terwijl het signaal vanaf de boot zou kunnen worden doorgestuurd naar het grondstation in Brentford. Op die manier zou er toegang kunnen worden verleend op één van de transponders van de Astraonderneming.

Andermaal Europees parlement.

Rond deze tijd heeft het Europese parlement een aantal uitspraken gedaan inzake de interpretatie van de internationale wateren en het handelen daarna door de Britse overheid. Ondermeer werd de overheid ervan beschuldigd dat men zonder toestemming in internationale wateren vissersboten aan heeft gehouden en vis in beslag heeft genomen. Men verwacht ook een dergelijke uitspraak te doen over het Carolinegebeuren.

Schrijven.

Het ligt in de bedoeling dat ook alle lezers van Freewave een brief gaan schrijven waarin men protesteert tegen de Britse en Nederlandse autoriteiten. Duidelijk dient men in de brief de volgende onderwerpen te behandelen: de zorgen die men zich maakt over de huidige Britse wetgeving, stellen dat de wet in tegenspraak is met de rechten van de mens en dat er precedënten worden geschapen door de Britse overheid die makkelijk gevolgd zouden kunnen worden door niet-democratische landen. Denk er om dat je het niet schrijft in de stijl van een zeezenderfreak. In de brieven moeten duidelijk de naam, het

adres en het beroep worden aangegeven. Als er geen beroep wordt vermeld dan worden de brieven niet behandeld.

Adres.

De brieven kun je sturen naar de President of the European Parliament (petitions) Plateau du Kirchberg, L 2929 Luxembourg. Stuur een kopie naar Freewave, Postbus 102. De beste brief zal door ons geplaatst worden en zal bekroond worden met een kado dat herinnert aan Radio Caroline.

Overleden.

di 17 SEPTEMBER: Vaak heeft voormalig Carolinedeejay, Emperor Rosko, gesteld dat hij in Amerika vooral bekend is als de zoon van topregisseur Joe Pasternak. In Europa daarentegen is hij alom bekend vanwege zijn deejayvermogen op ondermeer Caroline en Luxemburg. Op 89-jarige leeftijd is Joe Pasternak heden overleden in Hollywood.

Beleid OCD.

vr 20 SEPTEMBER: De OCD maakt bekend dat in de toekomst het beleid tegen eventuele zeezenders zal worden gevoerd in samenwerking met de Britse DTI, waarbij als handvest de nieuwe Broadcasting Bill zal worden gehanteerd. Moeilijke tijden?

Slopen Communicator.

za 21 SEPTEMBER: Vanuit de hoek van de eigenaren van de Communicator wordt er niets over gezegd maar van een eerder ontslagen medewerker komt de nare mededeling dat men overweegt het zendschip te slopen. Zoals bekend ligt het voormalige Laserschip al jaren in Lissabon aan de ketting.

AM EN FM.

De tweede zeezender voor de Israëlsche kust, Arutz Sheva, dat voornamelijk in het Hebreeuws haar programma's verzorgt, zendt sinds kort zowel in de AM als FM band uit.

Ronan op reis.

zo 22 SEPTEMBER: horen we vanuit Engeland dat Ronan O'Rahilly spoedig op reis zal gaan om de benodigde papieren te halen inzake de registratie. Het zou gaan om een Afrikaans land. Intussen heeft de Carolineorganisatie een brief gekregen van de DTI waarin gemeld wordt dat men vernomen heeft dat Caroline in onderhandeling zou zijn met een organisatie, zichzelf noemend 'Voice Peace Yugoslavia'. Men waarschuwt Caroline ervoor geen programma's voor dit station uit te gaan zenden. Bij Caroline weet men echter niets van dit project.

Tommy Rivers verkast.

Na zijn periode bij Laser kwam Tommy Rivers vrijwel direkt aan de slag bij de Europese hoofdvestiging van UPI in Engeland. Recentelijk heeft Rivers deze baan verwisseld voor een nieuwe job bij World Wide Television in Londen.

Woord van dank:

Zoals altijd een woord van dank en deze keer ondermeer aan Piet Treffers, Paul de Haan, Chris Edwards, Rob Olthoff, Radio Plusteam, Jack Duyser e.a. Samenstelling Hans Knot. □

NIEUWS DE WERELD ROND

Nieuw boek over omroep in Oost Duitsland.

André Scheer heeft een boekwerkje geschreven omtrent de ontwikkeling van de omroep in het voormalige Oost Duitsland vanaf het prille begin (mei 1945) toen de eerste uitzendingen werden verzorgd vanuit de Sovjet bezettingszone tot en met de laatste dag van uitzending vorig jaar. De omroep in de DDR is vanaf het begin 'Staatsomroep' genoemd, waarbij de verschillende zenders werden gebruikt voor de indoctrinatie van het volk. Kritische reacties van de

luisteraars werden niet gevraagd, hoewel deze eind 1989 wel begonnen binnen te komen. Dit was dan ook meteen het begin van het einde van de 'Arbeiders- en Boerenstaat Oost Duitsland'. In het boek is ook ruimte gemaakt voor de verschillende politieke ondergrondse stations, die vooral de afgelopen jaren actief zijn geweest. 'Rundfunk in der Deutschen Demokratischen Republik' is voor DM 6,80 leverbaar via Kurzwellen-Pressedienst, Weendestrasse 30, 3400 Göttingen, Deutschland en telt 32 pagina's.

Voormalige Oost Duitsers en de tv.

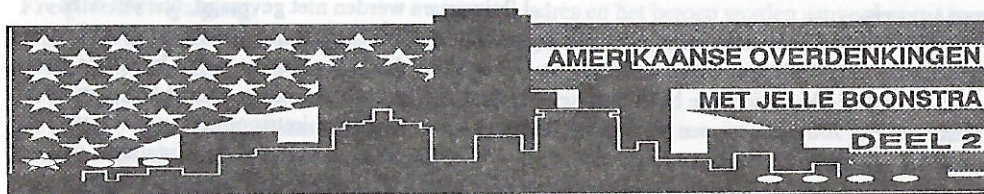
Meer dan de helft van de televisiekijkers in het vroegere Oost Duitsland stemt nu af op de ARD en de ZFD. Slechts 27% geeft de voorkeur aan de commerciële stations terwijl de regionale zenders door 15% van het potentieel wordt bekeken. Tijdens een onderzoek, de afgelopen zomer uitgevoerd, bleek dat 53% van de ondervraagden hun voorkeur uitsprak voor de beide voormalige West Duitse netten, dit vooral omdat deze betrouwbaar, geloofwaardig, veelzijdig en sympathiek overkomen.

*Radio New Zealand
Shortwave Service*

Radio New Zealand.

Vorig jaar startte Radio New Zealand een uitgebreide inkrimping op de programma's gezien de toegewezen budgetten bij lange na niet de kosten van het station dekten. Waarschijnlijk is de financiële situatie een stuk aantrekkelijker geworden want men is sinds 31 augustus jl. weer van start gegaan met uitzendingen in de Japanse taal. Voorlopig zal dit iedere zaterdag en zondag tot eind november worden uitgezonden. Het is niet duidelijk of andere, afgevoerde, talen weer zullen worden geïntroduceerd. □

Toen ik van het voorjaar mijn bezoek aan de Amerikaanse staat Texas bracht ging ik ondermeer op bezoek bij Prof. Dr. Ramsey, die hoogleraar communicatiewetenschappen is. Al zeer snel kwamen we aan de praat over het verleden binnen de radioindustrie, met name de periode dat de opkomst van de televisie de populariteit van de radio op de achtergrond dreigde te drukken.

Televisie.

Ramsey: "Toen de televisie de radio in populariteit begon te verdringen probeerden de programmamakers er van alles aan te doen om het verloren terrein terug te winnen. Eén van hen was Gordon McLendon en hij was in die tijd het opperhoofd van Liberty Network, met ondermeer als stations KILT in Houston en KLIF in Dallas als de voornaamste vlaggedragers. Wij zien in hem één van de grootste vernieuwers binnen de Amerikaanse radio- en televisieindustrie."

Overheveling.

"In de tweede helft van de jaren vijftig werd er van alles aan gedaan om de luisteraars terug te winnen. Maar het was de vraag waarmee dit gebeuren moest. De populaire comedy- en dramaprogramma's, die dagelijks van coast-to-coast in Amerika werden uitgezonden, waren inmiddels verhuisd van de radio naar de televisie. Men probeerde het verloren terrein terug te winnen door in praatprogramma's bijvoorbeeld onderwerpen op tafel te brengen die tot dan toe taboe waren. Ook werden er prijsvragen georganiseerd waarbij astronomisch hoge prijzen waren te verdienen. Het streven was 'pak ze' door in te spelen op de hebzucht van de luisteraar."

Familie-amusement weg.

"Heel langzaam begon het bij de programma-

leiders toen door te dringen dat ze het familie-amusement, destijds het trefwoord van de toenmalige radioindustrie, definitief kwijt waren geraakt. Net op het juiste moment kwamen nieuwe ontwikkelingen de radioindustrie te hulp. Vooral de opkomst van de rock and roll, als voorbode van een nieuwe jongerencultuur, was van onmiskenbaar belang voor de radio. Elvis Presley deed dan ook meer voor de radioindustrie dan Gordon McLendon of welke andere programmamaker."

Dekselse ding.

"Het effect werd nog eens versterkt door de uitvinding van de portable transistorradio. Radio werd zodoende een persoonlijk ding, dat de tieners, waarheen ze maar wilden, met zich mee konden dragen."

Inspelen.

"Gordon had echter ideeën waarmee clever ingespeeld kon worden op de nieuwe trend. Hij probeerde de call-letters zodanig te veranderen, dat ze één woord vormden (KILT en KLIF heetten daarvoor anders), hij begon tevens met een uitgebreide promotie voor het eigen station, gebruikte jingles vervolgens als herkenbare bakens in de programmering en probeerde zoveel mogelijk prijsvragen tussen de platen te schuiven. McLendon probeerde van de radio zodoende een 'persoon' te maken, een persoonlijke vriend met een zonnig karakter."

Uitvinder of niet?

"Toch valt het te betwijfelen of hij de uitvinder is van het 'all day music' format, ofwel de programmering, waarbij de stations de gehele dag muziek draaiden, zelden niet meer dan 40 verschillende platen uitkiezend. Maar McLendon had wel met de ontwikkeling te maken.

Todd Stortz krijgt de eer als uitvinder van het music format. Hij was -als zoon van een bierbrouwer- ooit in de radioindustrie gerold en was inmiddels eigenaar geworden van verschillende radiostations, ondermeer in Iowa en New Orleans."

Conflict.

"In Louisiana kwam hij in rechtstreeks conflict met McLendon, die in New Orleans het radiostation WNOI bezat. 'They came head to head in competition'. Todd had de hulp van een geniale programmamaker, Billy Stewart, die veel had gedaan voor de ontwikkeling van de Stortz-stations, al had hij een klassieke muziekopleiding genoten. McLendon zette alles op alles om Stewart weg te kopen en hem een toppositie in zijn eigen Liberty Network te geven."

De Jukebox.

"Het verhaal wil, dat Stortz en Stewart op de avond van diens vertrek in een kroegje in New Orleans zaten. In de drie uur dat ze de voorafgaande jaren overdachten, viel het de beide heren op dat de bezoekers hun kwartjes in de jukebox gooiden om opnieuw en opnieuw dezelfde platen te horen. Van de 100 platen in de jukebox werden er maar een stuk of tien met regelmaat gekozen. Als de mensen zelfs wilden betalen om dezelfde platen te horen, was het misschien ook wel een idee om op de radio precies hetzelfde te doen, moet Stortz hebben gedacht. Simpel maar geniaal."

Slechts één keer.

"De Amerikaanse radio was helemaal niet gewend om platen meer dan eens per dag te laten draaien. De algemene opinie op dat moment

Bron: FreeWave Archief

was dat de luisteraars niet meer dan eens per etmaal met dezelfde plaat op een station geconfronteerd mochten worden. Stortz sleutelde aan het idee en bedacht een format, waarbij herhaling het uitgangspunt moest zijn. Hij liet zijn deejays twintig platen selecteren, die de luisteraars elk uur opnieuw konden horen."

Aandacht trekken.

"Bill Stewart bedacht de meest vreemde dingen om de luisteraars te trekken. Wat dacht je van deze truc: 'draai urenlang dezelfde plaat van Buddy Holly maar doe alsof je daar niets van merkt in je aankondigingen, zeg gewoon dat het Elvis Presley is, of Chet Baker of Ray Charles. Op die manier hoorden de luisteraars uren achter elkaar dezelfde riedel. Mensen begonnen elkaar op te bellen. Zo van: moet je horen wat die aan het doen zijn. (Far out man!) Als het station eenmaal die nieuwe luisteraars had getrokken, werd er alles aan gedaan om ze vast te houden ook: alles werd op alles gezet om daarna een prachtprogramma te laten horen."

Vanuit Mexico.

"In de jaren vijftig en zestig opereerden er ook populaire stations vanuit Mexico, die met hun zware vermogen een groot deel van de VS bestreken. XERF, met Wolfman Jack, was een uitstekend voorbeeld, de halve jeugd uit de States luisterde er naar. De eerste, die naar Mexico uitweek, was 'dr' John Brinkley, die in Milford, Kansas, voor de oorlog met een eigen radiostation was begonnen. Hij had in hetzelfde houten gebouwtje ook een drugstore en een apotheekje, alsmede een Baptistenkerkje. Hij wist vanuit die gouden combinatie een heel imperium op te bouwen. Want via de radio begon hij ook geneeskunde te adviseren. Luisteraars konden hem bellen en daarna behandelde hij de klachten in zijn eigen radio-uitzending. Brinkley liet al spoedig een naslagwerk drukken, met speciale codes voorin."

Geld en nog eens geld.

"Als de luisteraar hem dan bijvoorbeeld belde met een klacht over reumathiek, kon hij zeggen,

'oké, kijk maar op bladzijde 101, code 113, daar krijgt U een antwoord op alle vragen. Maar de betreffende luisteraar moest dan wel eerst het boek kopen. Later kwam hij op het idee om als remedie tegen alle klachten de patiënten eigenhandig te injecteren met witte bloedcellen van geiten. Het complex met het radiostation werd voor dat doel uitgebreid met een enorme geitenfarm. Dat werd de FCC toch wat te gortig, waarna de vergunning werd ingenomen. Brinkley besloot daarop uit te wijken naar Mexico en velen zouden hem volgen."

Herinneringen.

Tot zover de herinneringen van Dr. Ramsey. Het ligt niet in de bedoeling dat in deze overdenkingen complete geschiedkundige verhalen verschijnen maar puur directe herinneringen die opkomen uit het brede scala van onderwerpen aangaande de Amerikaanse radioindustrie. De volgende keer een gesprek met Daryll Hall, Music Professor aan de Austin University in Noches Texas.

Jelle Boonstra. □

EXTRAATJE VOOR DE LEDEN.

Het einde van het jaar nadert. Daarom hebben wij nog een extraatje hen die willen adverteren.

De advertentieprijs voor leden zullen voor de maanden november en december worden gehalveerd! Dat is dus 50 % korting. Uiteraard dient de advertentie (duidelijk leesbaar) samen met het verschuldigde bedrag tijdig in Nieuwegein te zijn.

Voor Freewave 215 is de uiterlijke inleverdatum 22 oktober. Voor Freewave 216 is het 22 november. Het is dus een kwestie van snel reageren.

Verder blijven de bekende regels van kracht wat wil zeggen dat de redactie het recht heeft een advertentie te weigeren.

Verder is elke adverteerder verantwoordelijk voor zijn eigen publicatie.

NANNELL

deel 2

In deel 1 hebben we kunnen lezen dat er naast geruchten daadwerkelijk een schip was. Dat schip, Nannell genaamd, lag in de haven van Southampton en bereikte na veel problemen de Spaanse haven waar het zou worden omgebouwd. De ontwikkelingen rond het vermeende zendschip werden nauwlettend gevolgd. Het tweede deel van onze cyclus over de MV Nannell gaat over het eerste gedeelte van het verblijf in Spanje en de problemen met de autoriteiten.

MAART 1986:

Problemen voor de organisatie

Begin maart komen de Spaanse autoriteiten een kijkje nemen op scheepswerf 'Atlético' waar het schip op dat moment ligt. Men heeft uit Engeland, waar men inmiddels genoeg wist over de MV Nannell, het verzoek ontvangen om het schip in de gaten te houden. Daar het volgens de Engelse justitie een zendschip betrof, zoekt men in Spanje eerst uit waar het schip geregistreerd staat. Dat blijkt Honduras te zijn. Vervolgens worden de mensen aan boord verzocht een Hondurese zendlicentie te laten zien welke men uiteraard niet kon tonen. Hierop wordt verdere uitrusting van het schip verboden. Een fikse tegenvaller maar het werd nog erger want achter de schermen boterde het blijkbaar ook niet meer zo erg. Geldschietters trokken zich terug en stromannen verdwijnen met grote sommen geld. Het project ligt plat.

Op 31 maart vaart de Nannell de haven uit. Rabat in Marokko zou de bestemming zijn maar aan de havenautoriteiten wordt Oran in Algerije als bestemming opgegeven. In werkelijkheid vaart de Nannell enkele tientallen kilometers verderop een Franse haven binnen. Daar gaan de deejay's van boord. Er is geen werk voor hen en zij kunnen terug naar Engeland.

APRIL 1986:

Organisatorische puinhoop

Achter de schermen wordt hard gewerkt en uiteindelijk slaagt men er in om nieuwe geldschietters aan te trekken. Eind april vaart de MV Nannell opnieuw de haven van Santander binnen. Men heeft de registratie veranderd en alle papieren zijn nu in orde. Men verwacht half mei het materiaal te ontvangen wat nodig is om het schip verder uit te rusten. Ondertussen wordt de mast, die een totaal gewicht heeft van 12 ton, dusdanig gemonteerd dat het ding tijdens de vaart geen problemen kan veroorzaken. De organisatie blijkt gedurende die periode jacht te maken op Paul Alexander Rusling die er met een grote som geld vandoor gegaan schijnt te zijn. Wie had dat nou verwacht?? Rusling zou met zijn maatje Blake Williams een zender vol boeken met religieuzen maar dit werd geen succes zodat de Harvey Brothers behoorlijk ontstemd waren. Zij eisten 17.000 Engelse ponden terug wegens niet verrichte diensten en tevens wilden zij 3000 pond ter compensatie. Dat komt dus neer op 20.000 pond en dat is het bedrag dat Time Out Magazine uit Londen op tafel legde in ruil voor reclame op het nieuwe station. In Santander heeft men hier verder geen weet van. Men heeft daar genoeg problemen. De zender is gearriveerd en nu blijkt dat dit kostbare geval in een open container over de Atlantische Oceaan is gekomen. Kortom, onbruikbaar. De zender moet volledig gereviseerd worden wat weer voor oponthoud zal zorgen. Er blijken ook verschillende onderdelen te ontbreken. Het was Rusling die deze zender heeft gekocht en voor de verzending verantwoordelijk was. Het was een tweedehands zender, merk RCA, en er waren er slechts zeven gemaakt. Het station WZZO uit Philadelphia zendt met één van die zeven nog altijd uit via 990 kHz. In ijlt tempo wordt het schip nu uitgerust terwijl de geruchtenstroom on-

verminderd voortgang vindt. Er zou een Amerikaanse organisatie zijn die een optie op het schip heeft genomen. Men zou drie maanden willen uitzenden. Het schip zou dan wel voor de Griekse kust gelegd moeten worden. Ondertussen wordt wel duidelijk dat het organisatorisch een rotzooi is. Investeerders komen en gaan terwijl velen zich verrijken met geld dat bestemd was, voor het kopen van onderdelen. Het bericht dat de MV Nannell 'ready to go' zou zijn, kan dan ook nauwelijks serieus genomen worden.

1986:

Nederlandse interesse

In augustus 1986 brengt het weekblad Panorama nieuws over de Nannell. Dat men zeer goed geïnformeerd was, bleek wel uit het feit dat men in het artikel sprak van een zendschip dat de naam 'Nannell' droeg. Volgens het artikel zou het zendschip spoedig vanuit de Spaanse haven Santander vertrekken om vervolgens voor de kust van Scheveningen voor anker te gaan. In september zal men de uitzendingen starten en daarvoor de naam Monique gebruiken omdat het Radio Monique van dat moment op sterven na dood zou zijn. Met een 50 kW zender zou men door ultra-rechts gesponsorde programma's gaan maken. Dit betekende Top 40 muziek afgewisseld met rechtse politieke praatjes. Tevens zouden er commercials uitgezonden worden voor bijvoorbeeld reizen naar Zuid Afrika. Aan het einde van het artikel wordt verteld dat het geld voor deze onderneming was opgehoest door de weduwe Rost van Tonningen, professor Brookhuis en de Belgische organisatie De Jonge Geuzen. De onderhandelingen waren serieus, bleek later. De Nannell bleek in eerste instantie helemaal niet interessant te zijn. Fred Bolland, één van de grote mensen achter Radio Monique, had plannen om vanaf de Ross Revenge politiek getinte actualiteiten uit te zenden onder de naam Monique. Deze actualiteiten zouden worden aangeleverd door het Vlaamse blad Topics. Ronan O'Rahilly kwam achter de bedoeling en weigerde het station in de ultra rechtse vorm. Monique ging dus van start vanaf de Ross en de 'toekomstige financiers en predikers van het ultra-recht-

se weken vervolgens uit naar de Nannell. Een aantal ontevreden en oud Monique medewerkers loopt ook met de gedachte een station vanaf zee te gaan brengen. Walter Simons en Ron West steken hun nek uit. Walter werkt nog voor Monique als de eerste plannen gemaakt worden. Dat is in januari. Tijdens een verblijf aan boord hoort Walter van een bevoorraders dat er een andere organisatie uit Nederland is die pogingen doet om zendtijd op de Nannell te huren. Zodra Walter weer aan land is gaat hij naar Ron West om hem te vertellen dat zij te laat zijn. Walter blijkt zich voor niets bezorgd te maken want Ron is inmiddels in onderhandeling met Rusling. Rusling is met een fles champagne naar Nederland gekomen om deze samen met Ron te legen. Onderwijl doen de heren een poging om Tom de Munck om de tuin te leiden door het naar het Rotterdamse Hilton te sturen. Tom gaat niet want hij wantrouwt (om onverklaarbare redenen) Rusling al sinds hij voor het eerst van hem hoorde. Ron West en Rusling spreken af dat de Nederlanders eerst op zoek zullen gaan naar nodige financiën want de prijs is 100.000 gulden per maand aan huur. De Harvey Brothers zouden dan voor de bevoorrading zorgen want dat was makkelijk omdat zij regelmatig een tender op zee hadden voor de bevoorrading van olieplatforms. De bevoorrading van de programma's zouden de Nederlanders zelf moeten doen. Simons en West gingen op zoek naar geld en slooten voor 60.000 gulden aan contracten. Onder tusschen bracht Ron West nog een bezoek aan Ray Anderson, eigenaar van de Communicator. Ron wilde één van de zenders huren voor 100.000 gulden per maand. Voorwaarde was dat het schip voor de Nederlandse kust moest komen daar men van plan was om een 30 kW FM-zender te kopen via relaties in Italië. Anderson zag dit niet zitten en dus ging de 'deal' niet door. Walter Simons ging vervolgens een week lang op zoek naar geïnteresseerden en slaagde redelijk in zijn opzet want hij vond ondermeer een religieuze organisatie die wel wat zag in het bouwen van de 10 kW zender tot korte golf zender. Tevens wilde men werd geregeld dat een platenmaatschappij participeerde met religieus

getinte producties en was er een aantal Amerikaanse religieuzen geïnteresseerd. Simons en West hadden al een idee waar het schip zou moeten komen te liggen, voor de Nederlandse kust en er was zelfs een advocaat in de armen genomen om uit te zoeken in hoeverre dit strafbaar zou zijn en wat de gevolgen zouden kunnen zijn. Als ligplaats koos men 15 mijl uit de kust van Noordwijk. De FM-zender zou verhuurd worden aan een organisatie die tot dan toe zeer succesvol was geweest in de randstad met disco-achtige muziek. De plannen waren rond en dus werden begin oktober de laatste gesprekken gevoerd met de Harvey Brothers waarbij werd besloten het schip af te bouwen. Als startdatum werd 1 januari 1987 gekozen. Toen Walter Simons enkele weken later probeerde een afspraak te maken met de Harvey Brothers, lukte dit absoluut niet. De heren waren niet bereikbaar. Pas na vele malen bellen lukte het contact te krijgen maar de verrassing was groot toen men te horen kreeg dat het schip, ondanks de optie, was verkocht.

(wordt vervolgd) □

NIET NIEUW PRODUCT
AMSTRAD

Doorbreking monopolie kabel-exploitanten.

Amstrad Benelux heeft een nieuw product geïntroduceerd waarmee de ontvangst van radio- en televisielandzenders, eventueel in combinatie met de Amstrad schotelantenne, mogelijk is. De Amstrad RTV-Catcher is een compacte, rondom gevoelige, 360 graden antenne van 30 centimeter doorsnede met een dikte van 12 centimeter en is vervaardigd in een

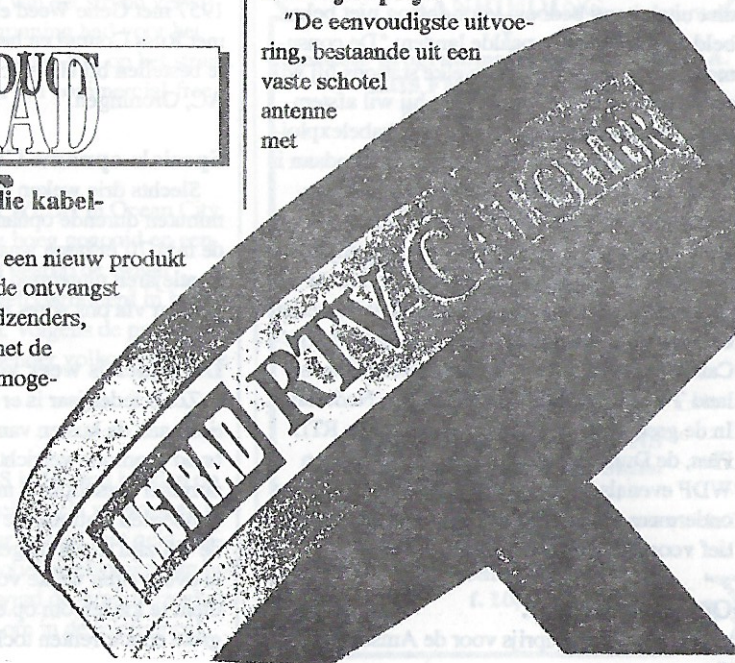
(zout) water- en zonbestendige kunststof-behuizing. De RTV Catcher, die eventueel bovenop alle Amstrad schotelmodellen kan worden gemonteerd, is tevens geschikt voor gebruik op b.v. boot of caravan. In combinatie met een Amstrad schotelantenne wordt voorzien in de ontvangst van nagenoeg het complete aanbod aan RTV-zenders, ongeacht of deze nu via satelliet of via landstations uitzenden.

Zenderwillekeur.

"Als consument ben je daarmee af van de zenderwillekeur van de kabelexploitant, sterker nog, wij bieden nu een uitstekend alternatief voor de kabel. De oude harkantenne of het dure abonnement worden daarbij overbodig", aldus Marielle Buise, marketing manager bij Amstrad. De RTV-Catcher is ook te gebruiken in combinatie met de onlangs geïntroduceerde Amstrad Twin LNB. Dit produkt regelt de ontvangst voor twee aansluitingen in één huis of pand en voor twee onder één kap woningen, middels de ontvangst van verschillende satellietkanalen via één schotel op twee tuners.

Redelijke prijs.

"De eenvoudigste uitvoering, bestaande uit een vaste schotel antenne met

enkelvoudige LNB en de nieuwe RTV-Catcher, bedraagt 799 plus 299, totaal 1098 gulden, inclusief BTW. En voor diegenen die echt niets willen missen, een geheel complete set met draaibare schotel, LNB, stereotuner en RTV-Catcher zit op 1798 inclusief BTW. Daarmee ontvangt men de Astra 1A, de Astra 1b, Intelsat VA-F12, DFS Kopernikus, Intelsat VI F-4, Eutelsat 1F-5 en in Nederland b.v. dus ook Nederland 1,2 en 3 of andere netten als men zich in een ander land bevindt (al gelang de uitzendende landsethernetten. En, we hebben het dan wel over een eenmalige investering", licht Mariëlle toe. Zij doelt daarmee op het voornemen van RTL4 om de kabelexploitanten geen vergoeding meer te geven voor het doorgeven van hun programma's op de kabel. "Dat zou een prijsverhoging van het kabelabonnement tot gevolg kunnen hebben. Wij vinden niet dat die strijd over de hoofden van de konsument (kabelabonnee) dient te worden uitgevochten."

Voor alle delen van het land.

Volgens Paul Veth, verkoopleider consumenten elektronica bij Amstrad is het produkt zeker niet uitsluitend bedoeld voor de nog niet bekaabelde gebieden in bepaalde landen: "De consument maakt graag zelf uit welke stations hij wil ontvangen of op welke satelliet hij wil afstemmen. Dat dit thans door de diverse kabelexploitanten uit een monopoliepositie wordt gedaan is voor veel consumenten een doorn in het oog. Onze vaste en draaibare schotels maken een ruimere en vooral vrije zenderkeuze mogelijk. Tot op heden kon de schotelbezitter alleen maar zenders ontvangen die hun signaal via een satelliet uitzenden. In combinatie met de Amstrad RTV-Catcher ontvangt men nu ook de Nederlandse land TV- en FM radiozenders in b.v. Nederland. In de grensgebieden is de ontvangst van RTL Plus, de Duitse zenders ARD, ZDF, NDR en WDF evenals de Belgische BRT1 en BRT2 b.v. ondermeer mogelijk. Dus, eindelijk een alternatief voor alle televisie-kijkers."

Ook los leverbaar.

De consumentenprijs voor de Amstrad RTV-

Catcher in de losse uitvoering bedraagt 349 gulden inclusief BTW, in combinatie met een schotel bedraagt de prijs van de RTV-Catcher 299 gulden inclusief BTW. De RTV-Catcher is een eigen ontwikkeling van Amstrad Benelux. De afgelopen maanden is de nieuwe antenne in geheel Nederland succesvol uitgetest. Amstrad Benelux, gevestigd in Utrecht, is een volle dochter van het Engelse electronica bedrijf Amstrad Plc. Het bedrijf is leverancier van ondermeer personal computers, laptop computers, videoapparatuur en satellietontvangst-apparatuur. □

NIEUWS UIT AMERIKA

Andermaal 50'er jaren.

Zoals vorige maand al het geval was hebben we andermaal beslag gelegd op twee unieke kwaliteitsopnamen van Amerikaanse radiostations uit de 50'er jaren. Dit keer betreft het een 60 min. cassette met daarop WQAM Miami uit 1957 met Gene Weed en KEX AM uit Portland met Russ Conrad en het jaar 1958. Prijs f 10,- te bestellen bij Hans Knot, Postbus 102, 9700 AC, Groningen.

Speciale opname Casey Kasem.

Slechts drie weken in de aanbieding is een 90 minuten durende opname van Casey Kasem uit de mid-70'er jaren waarin hij de tijd van de Beatlejaren uitgebreid belicht. Nu voor f10,- leverbaar via ons adres in Groningen.

De zomer is weer voorbij.

Zoals ieder jaar is er door de verschillende stations aan de kusten van Amerika weer uitgebreid promotie verricht ten eigen bate. Een normaal verschijnsel maar toch, mede gezien de honderden stations die in de kustgebieden van de VS zijn te ontvangen, dient elk station goed te overwegen welke vorm van promotie men dient te kiezen om op een duidelijke manier de grote concurrenten toch voor te zijn.

Hoe gekker hoe beter!

Natuurlijk komen de meest ludieke vormen van promotie het beste naar voren en we hebben gemeend een paar stations, die opvielen, eruit te lichten, te beginnen met Eagle 106, bekend onder de call WEGX, uit Philadelphia. Dit station besloot één van de leden van het promotieteam ieder weekend het strand op te sturen en zo verscheen Tim 'the tan man' Dundee langs de stranden om alle badgasten te voorzien van de nodige zonnebrandolie. Hij had telkens een vat op zijn rug, gelijkend op een insectenverdelgingstank, en smeerde een ieder die dit wenste in met 'Banana Boat' een middel geleverd door een fabrikant met dezelfde naam die het gratis afstond in ruil voor het mogen voeren van haar logo op de container.

Slechts één keer een probleem.

Volgens promotion director Sam Milkman zijn er geen badgasten geweest die heftig hebben geprotesteerd tegen Tim's zalvende handen. Slechts één keer kwam hij in de problemen toen hij, zonder toestemming, een straal olie op de rug van de politiecommissaris van Margate, NJ, sproeide. Hij werd direct van het strand verwijderd gezien hij geen vergunning had voor het 'sproeien'. Tijdens de uren dat Tim op het strand liep verzorgde het station een commercial-free programma.

Mooie meiden.

Het promotieteam van WZBH in Ocean City, heeft het over een andere boeg gegooid en een kalender uitgebracht met daarop de twaalf mooiste lokale meiden, gefotografeerd in badkleding op het lokale strand. Volgens de programmaleiding voldoet de kalender volkomen aan de smaak van de deejays.

Ingegraven.

De deejays van WXKS in Boston hadden op een strand een pot met geld deels verstopt en het andere deel was zichtbaar gevuld met geld. Regelmatig kwam de promotiebestelwagen van het station op het strand en werd de strandbezoekers de gelegenheid gegeven om in de telefooncel,

die op de bestelwagen stond, te bellen met het radiostation, om te kunnen vertellen hoeveel geld men dacht dat er in de pot zat. Op het einde van de zomer werd het bedrag uitgekeerd aan de uiteindelijke goede rader.

Nieuw syndicate programma.

WXPN uit Philadelphia produceert een nieuw syndicate programma 'World Café' dat deze maand voor het eerst gedurende 10 uren per week zal zijn te beluisteren op WXPN, WYEP in Pittsburgh, KUNM Albuquerque, KUMD Duluth en WNCW Spindale. Deze stations zijn allemaal zogenaamde Public Stations en het doel is de meer jongere luisteraar naar deze vorm van radio te trekken en zal het programma worden uitgebreid tot 20 uren per week indien het een succes blijkt te zijn. Het programma wordt trouwens geproduceerd door Bruce Ranes, die wereldwijde bekendheid verwierf met zijn 70'er en 80'er jaren producties in de serie 'King Biscuit Flower Hour'. □

SPECIALE STUNT AANBIEDING

Actuele programmafragmenten van o.a.
KIIS FM uit Los Angeles!
Nu verkrijgbaar op
chroomdioxide cassette/

▼
pakket 1: 2 uur American Radio
voor slechts f. 30,-

▼
pakket 2: maar liefst 4 uur
Real American radio
voor slechts f. 50,-

▼
Bestellen kan door een cheque
op te sturen naar:

▼
RP MEDIA PRODUCTIONS
Postbus 85, 4524 ZH Sluis.

Verzendkosten f 5,-.
Ook bestellen onder rembours
is mogelijk. De verzendkosten bedragen dan
f. 10,-.

RADIO 270 THE SUPER HITSOUND OF RADIO 270

DOOR PHIL CHAMPION

Liefst 24 uur per etmaal.

Gedurende de laatste week van haar uitzendingen was Radio 270 liefst 24 uur per etmaal in de ether. Phil Haydn werd derhalve ook deejay en Julian presenteerde het nieuws vervolgens in zijn eentje. Het laatste programma, 'Party time', werd gepresenteerd door Rusty Allen en Ross Randell. Volgens Paul Harris in zijn boek 'When Pirates Ruled the Waves' waren er plannen de laatste dag 3 van de deejays, die voor verlof aan land waren, aan boord te brengen. Het betrof hier Mike Baron, Mike Hayes en Paul Kramer. Vanwege voortdurend slecht weer was het echter niet mogelijk de Oceaan 7 te bevoorraden.

De laatste programmering.

Gezien de bevoorrading van het zendschip niet doorging zag de programmering voor de laatste uitzenddag van Radio 270, maandag 14 augustus 1967, er als volgt uit:

00.00-00.30 In the midnight hour met Phil Haydn.
00.30-00.45 Monday Club (politieke uitzending van een conservatieve club).
00.45-06.00 Off air.
06.00-09.00 The Ross Randell Breakfastshow.
09.00-12.00 Ladies Morning Music met Rusty Allen.
12.00-14.00 The Rusty Allen Lunchtimeshow.
14.00-16.00 The Phil Haydnshow.
16.00-18.30 The Ross Randellshow.
18.30-19.00 The World of Tomorrow.
19.00-21.00 The Phil Haydnshow.
21.00-22.30 The Ross Randell show. Ross moest langzamerhand radeloos zijn geweest want hij begon zijn show met de opmerking: "Ik weet verdomme niet eens wat ik nu moet gaan doen!"

Het allerlaatste programma.

Om 22.30 begon het allerlaatste programma dat zou duren tot 1 minuut voor middernacht en werd gepresenteerd door Rusty Allen. In dit programma ondermeer groeten van de bemanning en het personeel op het schip. Als ik zo terugdenk herinner ik me dat Rusty het programma beëindigde met de woorden 'Radio 270 is now closing down', waarna hij 'Land of Hope and Glory' van Vera Lynn draaide.

14 Maanden in de ether.

Dat was dan 14 maanden 'Radio 270' en het enige dat ik daarna kon doen is gaan luisteren naar de '259' voor het prachtige herinneringsprogramma met Robbie Dale en Johnny Walker. Uiteindelijk kwam een aantal jaren later de commerciële radio officieel aan land, zoals door de zeezenderdeejays in hun promo's al was voorspeld. Echter, die mensen die bij de zeezenders waren betrokken waren over het algemeen niet binnen het ILR 'begin'gebeuren actief.

Het verschil.

Natuurlijk geeft de ILR een veel betere lokale nieuwsvoorziening maar draait bij lange na niet de hoeveelheid aan popmuziek, zoals door de zeezenders werd gebracht. Het laatste heeft ook betrekking op Radio 1, dat hedentendage zelfs nog rockshows in de avonden en zeer specialistische shows in de weekenden programmeert. Dus geheel anders dan de top 40 muziek, die de gemiddelde luisteraar het liefste hoort. Natuurlijk praten de deejays nu veel meer tussen de platen en worden de teksten niet meer geschreven zoals voorheen bij de BBC het geval was. Het klinkt natuurlijk vriendelijker maar ik ben van mening dat het nooit op die vriendelijke manier is geweest als destijds met de 60'er jaren zeezenderdeejays.

Verplaatsing naar hedentendage.

Indien het Radio 270 van de 60'er jaren hedentendage hetzelfde format zou brengen op de radio dan zouden ze volgens mij andermaal een gigantisch luisterpubliek trekken, ondanks de grote concurrentie van nu.

Wat gebeurde er met het zendschip?

Het zendschip, de Oceaan 7, ging naar de haven van Whitby waar het de bedoeling was het te verbouwen tot varend restaurant en discotheek. Dit plan mislukte maar het schip werd bijna nog weer naar zee gebracht voor de herstart, met Pasen 1968, van Radio Caroline. Persberichten over het eventueel inzetten van het voormalige Radio 270 zendschip voorkwamen de terugkeer. Daarna ging het schip naar Hartlepool. Op een bepaalde woensdag in februari 1969 werd de Oceaan 7 door een sleepboot naar Blyth in Northumberland gesleept waar het werd gesloopt op de werf van Hughes Bolckow's.

Bezoekje aan de werf.

Toen ik van de sleep hoorde besloot ik de daarop volgende zaterdag een bezoekje te brengen aan de werf. Terwijl ik op de ferry voor de overtocht stond te wachten zag ik het schip reeds aan de andere kant van de rivier liggen: zwarte scheepshuid met de naam Oceaan 7 geschilderd op de boeg. Dat was de allereerste keer dat ik een zendschip zag en het zag er goed uit. Toen ik 15 dagen later andermaal de werf bezocht was de bovenbouw van de Oceaan 7 reeds gesloopt. Het einde was dichtbij. In een opwelling belde ik met de eigenaar van de sloperij om te vragen of het mogelijk was dat ik één van de lampen van het zendschip als souvenir kon meekrijgen. Men beloofde mij terug te bellen, hetgeen helaas nooit gebeurde.

Niet het allerlaatste.

Dat was niet het laatste wat ik hoorde van Radio 270. Eén van de studiegenoten van mijn broer op de universiteit vertelde hem later dat hij was uitgenodigd door de leiding van het station om er gedurende de laatste maanden te ko-

men werken. Gezien hij veel meer geld kon verdienen met het verzorgen van club en disco werk, ging hij niet voor het station werken. Derhalve werd de 'Iggy Brett Show' nooit uitgezonden. Toen ik zelf een aantal jaren later op de universiteit zat vertelde een collegastudent mij dat hij 8 jaren eerder het Radio 270 schip had zien uitgerust worden. Hij woonde namelijk vlak bij de haven van Guernsey, waar de uitrusting in 1965 had plaatsgevonden. Hij herinnerde zich vooral de zeer hoge mast, die op het schip was gemonteerd.

Diep ingegaan op het geheel.

In de afgelopen afleveringen omtrent het Radio 270 verhaal ben ik uitgegaan van de gegevens, die ik als luisteraar heb opgedaan. Veel informatie inzake de programmering is niet eerder gebracht. Het heeft dan ook lang geduurd alvorens dit regionale station zo werd beschouwd, terwijl dit in de 60'er jaren wel het geval was met de zendschepen die ter hoogte van Essex hun programma's verzorgden. Zij kregen destijds alle mediabelangstelling. De door mij gebrachte informatie heb ik deels gehaald uit gemaakte aantekeningen en grotendeels uit mijn geheugen waardoor ik niet voor 100% garant kan staan voor de waarheid. Wat betreft programmatitels als 'Cold cream' en 'Curlers show', zoals die door mij werden teruggevonden in een oude editie van Radio Times, kan ik stellen dat deze namen nooit werden gebruikt op het station zelf.

Slogans.

Ik wil tenslotte ook nog een enkele slogan in herinnering brengen, zoals door Radio 270 deejays regelmatig in hun programma's werden gebruikt: Mike Hayes: 'Mickey Mo', 'Byesy-bye'. Roger Keene: 'I'll smash your face in'. Bob Snyder: 'Hi, people.' In onze laatste aflevering ga ik in op wat er met de diverse programmakers van Radio 270 is gebeurd na de closedown van het station. Phil Champion. □

SATELLIET NIEUWS

24 Uur zakelijk nieuws.

Een groep Aziatische zakenlieden is met het plan gekomen om begin volgend jaar van start te gaan met een soort van Business Channel, dat 24 uur per etmaal zakelijk en financieel nieuws moet gaan verzorgen. Doelgroep is uiteraard het zakenleven en als hoofdstvestiging heeft men voor Hong Kong gekozen. Het management van The Financial News Network is met het aanzet-idee gekomen en deze maakte bekend dat eerderdaags een besluit zal worden genomen bij welke organisatie men een kanaal zal huren, Palapa of Intelsat. Een andere satelliet Asia Star 1 was ook een mogelijkheid maar deze viel uit daar Hutch Vision TV al de rechten had opgekocht voor een soortgelijk net.

Plannen RTL.

CLT, de moedermaatschappij achter de RTLnetten, heeft het plan opgevat nu ook een amusementskanaal speciaal gericht op Frankrijk op te gaan starten. Dit net komt in de plaats van het eerder geplande nieuwskanaal dat in de ijskast is gezet gezien de verregaande plannen te komen tot een Europees nieuwsnet via de satelliet.

MTV nu ook in Italië.

Eén van de landen waar MTV Europe tot nu toe niet was doorgedrongen is nu ook overmeesterd via het tekenen van een kontrakt waardoor het mogelijk is geworden via een groot aantal kabelnetten in Italië het van de satelliet opgepikte signaal door te sturen. Sinds haar start in 1987 was de directie van MTV Europe al bezig zich van de Italiaanse mediemarkt meester te maken.

Radio Xanadu.

Het uit München afkomstige lokale station Xanadu, waar ondermeer Ingo Paternoster werkzaam was, heeft van de Bayerische Landeszentrale toestemming gekregen ook programma's te gaan verzorgen via de satelliet. (DFS1 Koper-

nikus). Men zal voor dit project als naam Radio Magellan gaan gebruiken. Naast muziek en informatie zal men ook onderwijskundige en culturele programma's gaan brengen vanuit het oogpunt van Beieren. Rond januari zal het station van start gaan.

Sunrise Radio.

Andermaal is er een nieuw Brits radioprojekt via de satelliet te ontvangen, Sunrise Radio. Hopelijk gaat het dit net beter af dan haar voorgangers. Rond deze zijn tests te ontvangen via de 7.38 MHz (Movie Channel) en de programma's worden uitgezonden vanuit een studio in het complex van de Sky Television in Engeland.

Satellietradio op cassette.

In ons nummer van de maand augustus was een advertentie te lezen waarin Wilfried Rillaerts de gelegenheid aan de lezers van Freewave bood om allerlei radioprogramma's van satellietradiostations te laten opnemen. Helaas is er één cijfer vergeten in het adres dat moet zijn: Wilfried Rillaerts, PO Box 59, B 3000 Leuven 3, België. □

HANSEN'S SCANDINAVIE

Samenwerking.

Een toch wel unieke gebeurtenis vond kort geleden plaats toen de directies van DR TV1, TV2 en TV3 in Denemarken tot overeenstemming kwamen tot het gezamenlijk uitzenden van de Olympische verslaggeving, de komende zomer, vanuit Barcelona. De sportuitzendingen zullen afwisselend op de drie netten worden vertoond, waardoor zoveel mogelijk vanuit Barcelona, tussen de normale programmering door, kan worden gebracht.

Nieuwe financier TV 4.

Het enigszins in problemen geraakte Zweedse TV 4 kan weer wat meer ademen. Men heeft een nieuwe financier gevonden in het financieel krachtige Swedings Savings Bank.

Het gaat weer goed met Kanal 2.

Nadat men eerder het afgelopen jaar gigantisch in de problemen leek te verkeren, gaat het nu weer aanzienlijk beter met Kanal 2 in Dene-marken. Ondermeer zijn eerder ontslagen medewerkers weer in dienst genomen. Vooral het programmeren van Amerikaanse series, waaronder 'Max Monroe' en 'Loose Cannon', hebben meer en meer kijkers bij andere televisienetten weggetrokken.

Deense investering in Noors projekt.

De Deense onderneming Gutenberghs, ondermeer de vertegenwoordiger in Europa voor Disney Producties uit de VS, heeft een groot aandeel genomen in het Noorse projekt N-TV2. Tegenwoordig met Nordisk (andere aandeelhouder) zal men een productiefirma opstarten.

Andermaal nauw betrokken.

De voormalige medewerker van het Britse Channel Four, John Ranelagh, die nauw betrokken was bij het opzetten van het Deense DK-TV2, is nu door N-TV2 ingehuurd om één van de topposities binnen de onderneming te gaan bekleden met als doel het nieuwe station, dat eind dit jaar met uitzendingen van start moet gaan, te coördineren. □

NIEUWS UIT ENGELAND

BBC probeert terug te winnen via injectie.

Melden we de vorige keer al omtrent de zeer slechte kijkcijfers van de BBC ten op zichte van de ITV stations, dit keer kunnen we melden dat de Britse overheid wakker geworden is gezien

men besloten heeft de strijd aan te gaan met de commerciële televisie om toch weer enigszins de gunst van de kijkers terug te winnen.

Financiële injectie.

Ondermeer zal dit moeten gebeuren middels het weer meer aantrekkelijker maken van de te bieden programma's hetgeen een aanzienlijke som geld kost. Met een financiële injectie van liefst 108 miljoen pond, zo'n slordige 375 miljoen gulden, ten bate van grote drama producties zou de BBC op dit gebied in ieder geval de concurrentie met de ITV weer aankunnen.

Koninklijk handvest.

De slechte kijkcijfers van de BBC, gemiddeld heeft men 10% minder kijkers dan de ITV, zijn vooral blamerend als je bedenkt dat in 1996 de zgn. Royal Charter moet worden verlengd. Dit betekent dat de zendvergunningen voor het mogen runnen van de diverse tv netten moeten worden herzien. Het is alom bekend dat de BBC met de diverse regeringen van de afgelopen decennia in onmin heeft geleefd. Binnen de Labour regering vond men de uitzendingen van de BBC altijd te rechts gericht terwijl de Conservatieven de omroep altijd beschuldigd te links te zijn.

Direkteur Trans World stapt op.

Owen Oysten, de multi-miljonair en tevens directeur van Trans World Communications heeft onlangs tijdens een vergadering van de aandeelhouders bekend gemaakt dat hij bij de onderneming vertrekt. Recentelijk werd tevens bekend gemaakt dat, in tegenstelling tot de afgelopen jaren, de onderneming enorme verliezen lijdt. Er wordt zelfs gesproken van een bedrag van rond de 30 miljoen gulden.

Aantal radiostations.

Binnen Transworld Radio Communications is een groot aantal radiostations opgenomen, waaronder Piccadilly Key 103, Piccadilly Gold (beiden Manchester), Rock FM en Red Rose Gold in Preston en Blackpool, Aire FM en Magic 828 in Leeds en tenslotte Red Dragon FM en Touch

AM in Cardiff. Waarschijnlijk zal binnenkort worden besloten dat de activiteiten van TWR drastisch zullen worden ingekrompen.

BFBS via Radio 5.

Sinds 6 september jl. wordt het programma BFBS World Wide ook uitgezonden via Radio 5. Het programma bestaat uit hits, nieuws vanuit het BBC apparaat, belangrijke festiviteiten en amusement, gepresenteerd door Simon Geuttier. Dit programma wordt ook verspreid per satelliet naar de BFBS stations in Duitsland, Gibraltar, Cyprus, Hong Kong, België, Brunei en de Falkland Eilanden. Het wordt iedere doordeweekse middag via Radio 5 uitgezonden.

Beluistering.

Een recent onderzoek naar het luistergedrag in Engeland heeft uitgewezen dat in de avonduren er een station is dat, qua beluistering, ver boven alle stations uitsteekt. Het gaat om Atlantic 252, zo maakte deejay Tony West recentelijk in zijn programma bekend.

First National Radio geen succes.

Melden we in ons vorig nummer dat de eerste licentie voor het runnen van een landelijk commercieel net was vergeven aan First National Radio met als doel het verzorgen van een programma gebaseerd op een MOR format, dan moeten we dit bericht nu helaas herroepen. Vlak voordat het betreffende nummer van de drukker kwam meldde één van onze Britse correspondenten dat First National Radio niet de gevraagde bankgarantie op tafel kon leggen en derhalve de licentie weer werd ingetrokken.

Gehele dag klassiek.

De licentie is nu vergeven aan Classic FM, een station dat 24 uur per dag via een landelijk net klassieke uitzendingen zal gaan verzorgen. Rond de tijd dat U dit bericht leest is inmiddels ook de tweede licentie voor een landelijk net vergeven. Een volgende keer meer over deze tweede licentie. □

NEDERLAND MEDIA WARLAND

Stads TV Rotterdam verhuist.

Rond de tijd dat U dit bericht leest is de verhuizing van Stads TV Rotterdam achter de rug. Men heeft een deel van het Eurocenter aan de Leuvehaven in gebruik genomen. Zoals bekend zat men voorheen met de studio's en kantoren in het World Trade Center. Volgens een woordvoerder van Stads TV staat deze verhuizing de plannen voor een multi-mediacentrum, zoals eerder door ons gemeld, niet in de weg. Dit centrum zal te zijner tijd worden gevestigd in de voormalige Schiecentrale.

Verlaat.

Ondanks dat eerst werd gesteld dat de plannen voor dit centrum in 1992 konden worden gerealiseerd moet er nu ernstig rekening mee worden gehouden dat dit een paar jaar later zal gaan plaats vinden.

Ruimte gebrek.

Al eerder moest de financiële afdeling en de administratie het World Trade Centre wegens ruimte gebrek verlaten en werd een dependance aan de Sint Jacobsweg betrokken. Dit werd een niet werkbare situatie waardoor men is gaan uitkijken naar een tijdelijke nieuwe lokatie, die nu is gevonden aan de Leuvehaven.

Expansie.

De Stads TV Rotterdam heeft een explosieve groei meegemaakt. Begon men op 1 maart 1989 met slechts 18 medewerkers, nu heeft men er al 72 mensen rondlopen. Ook zat men met het probleem dat de studio, die in het World Trade Center restaurant in de avonduren in gebruik was, telkens diende te worden afgebroken zodat overdag de ruimte voor haar oorspronkelijke doel gebruikt kon worden.

Nu meer mogelijkheden.

In het Econocenter heeft men nu een deel van de vijfde verdieping in gebruik waarbij onder-

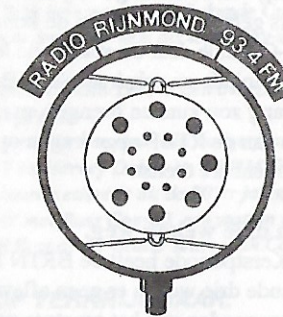
meer een half ronde studio is gebouwd met daarvoor een glazen wand. Daarachter is een studio-café gebouwd. De glazen wand kan worden opengeschoven maar de mensen kunnen ook achter het glas naar de technische realisatie van de programma's kijken. Hierdoor kan de band met de kijkers, die er al was via het eerdere Rijnmond-café, versterkt worden.

Reklame.

Stads TV hoopt als één van de eerste omroepen in Nederland vergunning te krijgen voor het mogen voeren van reclame in de programma's. Zoals bekend kan dit sinds begin september. Het is vooral noodzakelijk omdat per 1 januari a.s. de subsidie voor de sterkst groeiende lokale tv van Nederland wordt stopgezet.

Expansie in kijkers.

Niet alleen een nieuwe ruimte maar ook meer kijkers zijn er bij gekomen. Waren het naast de kijkers in Rotterdam ook de inwoners van Capelle aan de IJssel, Krimpen aan den IJssel, Albrandswaard en Schiedam, die konden mee genieten, sinds kort zijn daar ook de kijkers van Ridderkerk bij gekomen.

Nog een verhuizing in Rotterdam.

Ook de regionale omroep Rijnmond heeft een verhuizing voor de deur staan die halverwege 1992 moet gaan plaats vinden. Rond deze tijd moet het dagelijks bestuur van de Stichting Radio Rijnmond een uiteindelijk besluit nemen inzake de voorstellen tot de verhuizing. Het ligt in

de bedoeling dat men een pand in gebruik zal gaan nemen op de hoek van de Nieuwe Binnenweg en de Matheneserlaan in Rotterdam, beter bekend als het Westerpaviljoen. Men zal het gebouw gaan delen met de verhuurder, Dizzy Holding BV, die er een horecaonderneming in zal vestigen. Nu is het gebouw nog in gebruik door Unilever, die er een bedrijfsrestaurant heeft gevestigd.

Al eerdere plannen.

Zoals al eerder door ons gemeld bestonden er al langer plannen om het huidige pand van Radio Rijnmond te verlaten wegens ruimtegebrek. In het nieuwe gebouw staat twee keer zoveel studioruimte gepland dan in het huidige gebouw en tevens zal er aanzienlijk meer ruimte zijn voor auto's. Radio Rijnmond is nu gevestigd in een pand naast het Spaanse consulaat, hetgeen nogal eens problemen oplevert wanneer de politie grote delen van de straat uit veiligheidsoverweging afsluit en er opeens veel minder parkeerruimte is.

Fred van Doorn benoemd.

Per 1 januari a.s. is Fred van Doorn door de KRO benoemd tot eindredacteur amusement bij de afdeling televisie. Het is een totaal nieuwe functie. Van Doorn werkte al sinds 1970 op freelance basis bij de KRO.

NOS en de US Open.

De NOS heeft nu ook de rechten opgekocht voor de uitzendingen van de open Amerikaanse tenniskampioenschappen voor de komende jaren. Eerder dit jaar bereikte men overeenstemming voor de uitzendrechten van de tennistoernooien in Wimbledon en Parijs. Hiermee is men Sportnet en de omroepen voor.

Lokale omroep Hulst.

Er zijn verregaande plannen voor het oprichten van een lokale omroep in het Zeeuwse Hulst. Verenigingen, belangenorganisaties, wijk- en dorpsraden, kerken en scholen e.d. zijn aangeschreven met het doel iemand kandidaat te stellen voor de programmaraad van de Stichting

Hulster Algemene Lokale Omroep. Men krijgt als taak mee te denken over de inhoud van de programma's. Als alles goed gaat kan de lokale omroep begin volgend jaar gaan uitzenden met zowel lokale radio als lokale kabeltelevisie.

Worden we verlost?

Voor diegene die er van houdt is het erg jammer, maar voor het merendeel van het kijkersvolkje dat op Oudejaarsavond toch naar de Nederlandse televisie kijkt zal het op 31 december a.s. een opluchting zijn dat deze keer geen Oudejaarsconference zal worden uitgezonden. Tenminste als de omroepen niet met een verrassing komen. De laatste jaren waren zowel Youp van 't Hek als Seth Gaaikema er met hun 'kijk op het jaar'. Veronica kan Gaaikema niet kwijt gezien men geen uitzendtijd heeft kunnen ruilen en Youp heeft zelf besloten dat er een einde dient te komen aan het jaarlijks gebeuren. □

NIEUWS UIT BELGIE

Meerjaren contract.

Voor het eerst in de geschiedenis heeft de BRTN een meerjaren kontrakt gesloten met een van de freelance medewerkers. Het gaat om Margriet, de presentatrice van de zomershows gedurende de afgelopen twee jaren. Ze heeft een kontrakt voor drie jaren getekend. Voorlopig zal ze drie jaar lang zomers te zien zijn, telkens gedurende een periode van 3 maanden. Tevens zal ze een aantal amusementsprogramma's gaan presenteren gedurende de winterseizoenen. Ook ligt het in de bedoeling dat ze een deel van het Oudejaarsprogramma zal gaan presenteren. Bij de BRTN ligt het in de bedoeling in de toekomst meer langdurige kontrakten met freelancers aan te gaan.

RTBF journaliste overleden.

Onlangs is op 52-jarige leeftijd Christiane Le-

père overleden. Zij is vooral bekend geworden vanwege haar scherpe presentatie in het politieke praatprogramma 'Faire le Point'. Voor haar loopbaan bij de RTBF werkte ze ondermeer voor de kranten 'Le Peuple' en 'Le Soir'. Ze was bestuurslid van de Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten in België en adjunct-hoofdredactrice van het RTBF Journaal.

Nieuwe radiozenders RTL en RTBF.

Sinds begin september heeft de RTBF er op de radio een geduchte concurrent erbij gekregen door de komst van het commerciële station BelRTL. Tevens is op die datum het RTBF stations Bruxelles-Capitale van start gegaan, dat het beste vergeleken kan worden met Studio Brussel. BelRTL is ontstaan uit de financiële samenwerking tussen de groep Rossel, RTL France en het privéradiostation Contact, dat haar eigen programma's blijft uitzenden. Hoewel ook aandacht wordt besteed aan informatie is het merendeel van het programma weggelegd voor amusement dat grotendeels wordt gepresenteerd door bekende presentatoren van de RTL TV1 en RTL France.

Tegenstand.

De vereniging van Franstalige vrije radio's heeft inmiddels geprotesteerd tegen de komst van Bruxelles-Capitale daar dit station de leefbaarheid van de lokale en privéradio's in Brussel in het gedrang zou kunnen brengen en niet strookt met de aan de RTBF opgedragen opdrachten van openbare dienst.

Zeker weten drie weken weg.

Tijdens de Kerstperiode heeft de BRTN besloten dat gedurende drie weken er geen aflevering zal worden uitgezonden van het praatprogramma 'zeker weten'. In plaats daarvan zal er een aantal uitzendingen rond Toon Hermans worden geprogrammeerd, dit ter gelegenheid van zijn 75ste verjaardag.

Vervolg op de Pré-historie.

Nadat de serie Pré-historie door de BRTN via TV1 in de herhaling is gegaan heeft men beslo-

ten een vervolg op de serie te gaan maken. Een gelijkwaardige reeks zal vooral gaan over de audio-industrie, de televisie en de radio in de 60'er, 70'er en 80'er jaren. Guy de Pré zal ook dit pro-

gramma weer gaan presenteren en het wordt voor ons dus genieten gedurende een groot aantal weken. Wanneer de nieuwe serie zal worden uitgezonden is nog niet bekend. □

STICHTING MEDIA COMMUNICATIE

POSTBUS 53121 1007 RC AMSTERDAM

TEL. (VANAF 18:00 UUR): 020-6621141

GIRO: 4065700

BANK: 98.80.40.301

VIDEO'S

Peter Chicago tijdens de zeezenderdag. Fl. 25,--

Peter Chicago geeft rondleiding. Fl. 40,--

AUDIO MAGAZINE'S

No 64: jan/feb 1991. Caroline Movement Newline, Interview Abe Nathan, Media Network, jingles en The End??? Fl. 11,--

No 65/66/67: Caroline op de Astra satelliet. Inclusief de laatste avond waarin Peter Chicago en Chris Carey het nut bespreken van de boot op de Noordzee. Alle drie C-90 cassettes voor slechts 35,--

NIEUW BIJ SMC

38 American Radio in the Sixties part 3 f15,--

39 American Radio in the Sixties part 4 f15,--

40 American Radio in the Sixties part 5 f15,--

41 American Radio in the Sixties part 6 f15,--

nummer 38 t/m 41 zijn allemaal cassettes die gemonteerd zijn, dus alleen deejay met commercials, jingles, nieuws etc.

42 American Radio in the Sixties part 7. Anderhalf uur lang met Charlie Brown op WALT AM Tampa Florida (december 1969) en WAPE met Alan Sands in Jacksonville in april 1969. prijs f 15,--.

43 Wie kent hem nog van de bekende Cruisin LP serie? Dr. Don Rose. Na 30 jaar is hij nog steeds aktief. Luister 90 minuten naar hem als topdeejay in Chicago. Een opname uit 1987. Prijs f 15,--.

44 American Radio 1991-1 Een overzicht met recente opnamen uit Texas, Washington en Toronto. Duur 90 minuten prijs f 15,--.

45 De eerste in een serie van hoogtepunten uit de 50'er jaren. 90 minuten met Alan Freed op WINS New York uit 1957 en Harvey Dobbs op CHUM Toronto uit 1958. f 15,--.

46 De tweede cassette uit de 50'er jaren, duur 60 minuten, en brengt naast WQAM Miami met Gene Weed KEX AM met Russ Conrad, een station uit Portland Oregon. Prijs f 15,--.

47 AFN Best of the Beatle Years with Casey Kasem. 90 min studiotape f 15,--.

VOLOP VERKRIJGBAAR:

Boek: De kleintjes van de Noordzee van Hans Knot met o.a. het verhaal rond Atlantis, Radio Condor f25,- LP: Another 10 years of Offshore Radio, dubbel lp f40,-

CD: 26 jaar Radio Caroline: The legend lives on f25,- (incl verz.)

(Zoals bekend gaat 75% van de opbrengst naar Peter Chicago en hebben we reeds 1000,- overgemaakt overgemaakt, dankzij de lezers van Freewave)